GÖTEBORGS
UNIVERSITET

Det här verket har digitaliserats i ett samarbete mellan Litteraturbanken och universitetsbiblioteken i Göteborg, Lund, Umeå och Uppsala.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den tolkade texten kan innehålla fel.
Därför bör du visuellt jämföra den tolkade texten med de scannade bilderna för att avgöra vad som är riktigt.
Om du anser dig ha upphovsrätt till detta material, ber vi dig vänligen kontakta Göteborgs universitetsbibliotek.

The digitisation of this work is a collaboration between The Literature Bank and the university libraries in Gothenburg, Lund, Umeå and Uppsala.
All printed text is OCR processed into machine readable text. This means that you can search the document and copy its text. Older documents with print in poor condition can be hard to process and may contain errors. Compare the interpreted text visually to the scanned image to determine what is correct.
If you believe you own the copyright to this work, please contact the Gothenburg University Library.

GÖTEBORGS
UNIVERSITET

LUNDS
UNIVERSITET

UPPSALA
UNIVERSITET

Universitetsbiblioteket

Snö-Flingan.

Literärt Album,

utgifvet af

Eva Ljungberg (Draba Verna) och Constance Ullner (Wanda)

NAB
2.-
Sells.

Olof Östergren
7/9 40.

UNIVERSITETS-
BIBLIOTEKET
UMEÅ

Östergren

15122

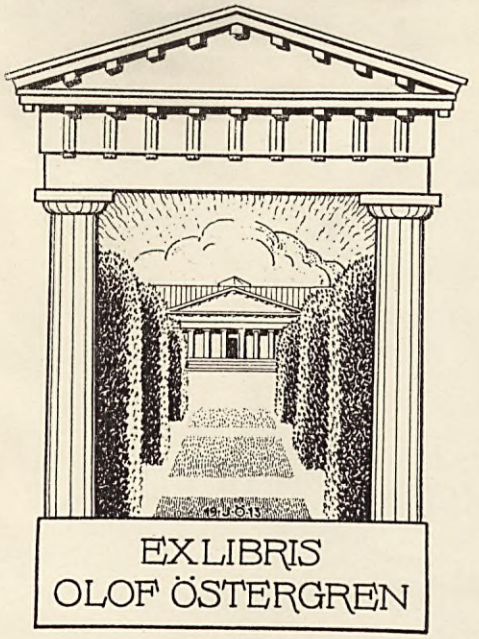

Snöflingan.

Literärt Album,

utgifvet

af

EVA LJUNGBERG
(Draba Verna)

CONSTANCE ULLNER
(Wanda)

Helsingfors 1891.

HELSINGFORS,
J. C. FRENCKELL & SONS BOKTRYCKERI, 1891.

Innehåll:

Sid.

Snöflingan (till titelvignetten) af Constance Ullner 5

Emil von Qvanten (med porträtt) af O. Carstens 7

Emilia af E. von Qvanten 9

Latin af F. G. 15

Ett atelierbesök af Karl A. Tavaststjerna. 20

Diana från Ephesos af O. Levertin 25

Hymn till min bastu af Juhani Aho 28

Alhambra af Eva Ljungberg. (Med illustration.) 30

Hvarför? af Nec.. 36

Hjalmar Neiglick af Axel Lille 37

Tiden gick af Mikael Lybeck. 41

Den gyldne kæde af Herman Bang 42

Ångbåten går af V. Jelm 46

De skeppsbrutna af Constance Ullner (till gruppen i gips af Robert Stigell) 50

En finsktalande i Rom af H. W.. 51

Återseende af Constance Ullner 54

Flyttfågeln af V. Lindman. 57

Drömmar af — l — 58

Du säger att du mig älskar af Nec. 64

Snöflingan.

En vinterdag ibland flingor många
från silfverkantade molnets rand
jag sväfvat ned, och jag lät mig fånga
förutan motstånd af okänd hand.

Ej mer densamma jag där fick blifva
och inom kort jag förvandlad var;
jag kunde alt kring mig återgifva,
en vattendroppe jag blef så klar.

En tanke lik, som att ta' man hastar,
till tidsfördrif för ett ögonblick.
Hvad mer, om sedan man bort mig kastar!
En stråle sol jag dock spegla fick.

Constance Ullner.

Emil von Qvanten.

Det porträtt, vi här meddela våra läsare, är bilden af *Suomis sångs* älsklige skald, *Emil von Qvanten* vid femtio års ålder. Han föddes i Björneborg den 22 augusti 1827, son till kaptenen Johan Edvard von Qvanten och dennes maka Carolina Fredrika von Kothen. Såsom tillhörande en krigarsläkt hade hans fader vid elfva års ålder blifvit inskrifven som volontär vid Björneborgs regemente, uti hvilket han jämväl först såsom kvartermästare och sedan som officer deltog i Finlands sista strid 1808.

Äfven sonen var bestämd för samma lefnadskall och sändes förty såsom gosse till kadettkåren i Fredrikshamn; men med mognande förstånd inträdde hos ynglingen medvetandet, att krigareyrket icke var hans lifsuppgift. Måhända bidrog äfven härtill den poetiska fläkt, som genomsusade en liten kamratkrets och år 1846 trängde till allmänheten uti poetiska kalendern »Finska kadetten.« Uti denna ingingo jämväl småstycken af v. Qvanten, ehuru han icke då mera var kadett utan nyssblifven student. Året förut hade han redan i förening med sin vän och själsfrände Nestor Tallgren utgifvit en poetisk kalender »Lärkan» med bidrag af tidens mest framstående inhemska siare och skalder, såsom Nervander, Runeberg, Topelius, m. fl.

Begåfvad med djupt känsligt sinne för alt skönt, stort och ädelt tillbragte v. Qvanten några år vid universitetet sysselsatt med estetiska studier och arbeten, värmd och uppmuntrad af sina mognare skaldevänner. Därjämte idkade han grundliga studier i tonkonsten, särskildt dess teori. År 1849 utgaf han en ny »Lärka» samt 1851 en samling »Dikter».

Försvagad hälsa nödvändiggjorde dock kort därpå för honom en vistelse i sydligare, mildare luftstreck, och han begaf sig till Afrikas sydkust, där han i Capstaden tillbragte ett helt år. Efter ett kortare besök i Ostindien tog han återvägen till Europa öfver S:ta Helena, hvarpå han gästade England och Belgien och omsider 1853 hamnade i Sverges hufvudstad.

Icke långt därefter uppflammade den orientaliska frågan och striden mellan Ryssland och Europas västmakter, hvarunder v. Qvanten genom att utgifva politiska broschyrer omöjliggjorde för sig beträdandet af fäderneslandets jord. Han blef därför svensk undersåte 1857 och gifte sig samma år med Aurora Magdalena Örnberg, känd författarinna under namnet »Turdus Merula».

Introducerad på svenska riddarhuset deltog han i riksdagarne 1859—1860 och 1862—1863 samt väkte därvid uppmärksamhet hos konung Karl XV, som sympatiserade med den liflige, frihetsälskande och idérike mannen. Jämte det konungen fäste honom vid sin person såsom vårdare af sitt vackra privatbibliotek, anförtrodde han von Qvanten 1864 äfven hemliga politiska uppdrag till Danmarks konung och regering.

Under alla lifvets förhållanden har varm fosterlandskärlek utgjort grunddraget i hans öppna, redbara karaktär; den var ock hufvudsakliga driffjädern till hans politiska mission.

År 1859 utgaf han i Stockholm »Lyriska dikter», samt 1880 »Dikter, nya och gamla». Sin bibliotekarietjänst skötte han nitiskt intill konungens död 1872, då han pensionerades. Sedan dess har han utvecklat en flitig skriftställarevärksamhet, dels såsom vetenskapsman, dels såsom värderad medarbetare i flere Stockholmstidningar. Så offentliggjorde han 1874 »Några anmärkningar vid Helmholtzs vokallära», en afhandling, som i Tyskland väkt stor uppmärksamhet, samt under innevarande år en ny afhandling i samma ämne »Om vokalljudens uppkomst».

Till de märkligaste af von Qvantens senare vittra sträfvanden höra hans försök att gifva Sverges gamla folkdiktning en modärnare form. Han utgaf nämligen 1882 »Sveriges skönaste folkvisor», ett arbete, som enhälligt erkänts vittna om det finaste formsinne. Otaliga äro de bidrag han med frikostig hand strött omkring i kalendrar, jul- och festtidningar samt andra likartade publikationer. Vi påminna här endast om det högstämda kväde, hvilket för ett år sedan ingick i festskriften »Nornan». Själf drog han med sin maka samtidigt ner till det soliga Italien, där han fortfarande vistas och därifrån han vänligt tillsändt „Snöflingan“ omstående fragment ur ett dramatiskt diktförsök från Helsingforstiden. Oro och bekymmer för makans försvagade hälsa ha icke medgifvit håg eller lust att nu stränga sångarlyran. Han sjunger ock hälst här uppe i högan nord, ty här är hans sångmö boren, här känner hon sig hemmastadd.

O. Carstens.

EMILIA.

1850.

Kajsaniemi park en skön sommarförmiddag. På en bänk med fri utsikt öfver Tölöviken sitta Emilia och Aina.

Emilia (fattar Ainas hand.)

Nå, min Aina, säg hvad tyks dig?
Är vår hufvudstad ej ståtlig,
Är vårt Helsingfors ej härligt?
Menskovimlet, elegansen,
Petersburgarne, som gästa
Oss i skaror, Esplanaden,
Nikolaikyrkans breda
Propyläiskt sköna trappor,
Och till sist det egna doftet
Af en lugn, försynt förnämhet
Hos det hela — Nå, så svara,
Är det ej charmant, förträffligt?

Aina (sakta.)

Kanske.

Emilia (förvånad.)

Kanske!

Aina.

O, blif ej förtörnad!
Men ännu mig alt förvirrar,

Alt mitt skygga hjärta ängslar.
Ja, om ej, i denna stund jag
Sutte hägnad vid din sida,
Fjärran, fjärran mig jag trodde
Från det gyllne hemmets trösklar
Från den dyra fosterjorden,
Och i tårar blott jag lefde.

Emilia.

Toka, att du så kan tala!

Aina.

Är ej huldast barndomshemmet,
Är ej ljufvast fosterjorden?

Emilia (ifrigt.)

Åh, helt visst. Se blott omkring dig!
Viken här, som sol'n förgyller,
Mörka furukull'n i fonden,
Udden, som med alar kantad,
Skjuter fram i vågens spegel —
Är ej äkta finsk, min Aina,
Är ej älsklig denna tafla?
Nu vänd om dig, och du varsnar
Mellan björkars lätta bladvärk,
Mellan lönnar och syrener
Boningen, som, vän och solljus,
Sig ur grönskans massa höjer
Till en fristad åt den lärde,
Till ett hem åt idel blommor [1])
Där, så har det ofta tykts mig,
Är Elysium — ej Greklands
Döda, bleka — nej, det ljufva,
Som Jean Paul i Titan målar,

---

[1]) *Botaniska trädgården med professorsbostället.*

Blomsterparken där Liana
Och Albano möttes. Mången
Solig morgon, när för vinden
Träden doftade, när molnens
Himlastoder summo höga
Genom rymden, när af solens
Eld ett nät i luften breddes
Som ett silfverskir, en dimma
Som af guld kring föremålen,
Satt jag här och såg dit öfver
Till Elysium det sköna,
Till det rika blomsterhemmet.
Och när så jag suttit länge
Tyst och tjust, då öppnas långsamt
Ett af fönstren, och jag ser en
Liten hand som fjärran vinkar,
Ser ett lockigt hufvud nicka
Ömt mot mig. Nu sök att gissa
Hvem det var? Jo, du min Aina!
Din vardt bilden, barndomssyster,
Dina kära drag den ägde.

Aina.

Huldt du känner, huldt du talar.

Emilia (med stigande ifver.)

Väl, så låt mig tala, låt mig
Tolka fullt hvad fullt jag känner.
Låt en tekning dig mig gifva,
Dig en sommartafla måla
Af hvad hjärtligt dig jag ärnat,
Af hvad alt jag dig vill bjuda
Här i Helsingfors det sköna,
I den finska hufvudstaden.

Aina.

Dig jag sökt och dig jag funnit.

Emilia.

Vi hvarandra återfunnit.
Saimas silfver sökt sig väg till
Finska vikens azurbölja!
Märk dock, mer än själf du tänkte,
Än du väntat, skall du finna,
Finna som i sagolanden
Blommor, dem du förr ej skådat,
Nöjen, dem du ens ej anat,
Ljufva, såsom morgondrömmen,
Rika som den vida världen.
Nu vårt hvardagslag blott
Till en början låt mig skildra.

Aina.

Tala, Aina lyssnar.

Emilia.

Älskling!
Väl, så hör mig rätt allvarligt.
Tidigt hvarje morgon — Ah, men
Först en fråga.

Aina.

Fråga.

Emilia (liffullt.)

Svara,
Älskar Aina svenske Almqvist,
Törnrosbokens höga diktvärld,
Hofmarskalken Löwenstiernas
Vittra Jaktlottskvällar, Richard
Furumos romantiskt trolska
Sagovärk, som väkt vår egen
Dyre Runebergs beundran —

Aina (skygt.)

Törnros — Richard —

Emilia (omfamnande Aina.)

O, förträffligt!
Jag blir den som dig får leda
In i nya skönhetsriken,
Till det högsta, bästa ständigt.
Nu, hvar var jag i min skildring?
Jo — hvar rosig morgon tidigt
Vi till Brunnslokaln bege oss.
Visst i Savolaks man hört om
Brunnslokal'n, där Helsingfors sin
Friska sommarsvalka njuter,
Dricker, badar, dansar, svärmar?
Ja, ej sant? Nå väl, min Aina,
Tvänne vägar stå oss öppna
Dit: längs hamnens vida yta
Fyld med båtar, skepp och segel,
Eller — och vi honom välja —
Stigen öfver bärgets kam, där
Krönt med torn, Observatorium
Forskande mot himlen blickar.
Se mot jorden dock! Där ligger
För din fot den unga stolta
Finska hufvudsta'n. Liksom en
Svan, som kom från hafvet nyss, han
Hvilar sig i rena former
Med palats som hvita glänsa
Till sitt vingpar, och med hjässan
Krönt som himmelen af stjärnor [1]*).*
Utåt hamnen, vid dess inlopp,
Ligger borgen, [2]*) som en rigel*

---

[1]) *Nikolaikyrkans stjärnprydda kupol.*
[2]) *Sveaborg.*

Af granit. Men bortom honom
Svallar öppna, solljusdränkta
Hafvet, stort som tankens rymder,
Fritt som hoppets gyllne drömmar.

Aina.

Skönt du talar!

Emilia

Nu, min Aina,
Stigen nedåt kröks, och snart du
Ser en rad af täcka villor,
Pärlor lika på en snodd, hvars
Ända hänger ned i hafvet:
Kallionlinna, Yussupoffska,
Wiikska villan jämte flera.
Hunnit ha vi nu till målet
För vår glada morgonvandring.
Nyss orkestern spelat upp. En
Vals af Lanner brusar liffullt
Oss till mötes från balkongen,
Och ett brokigt vimmel rör sig
Innanföre i den höga
Vackra luftiga salongen.
Dandys à la Pellam, hvilka
Hufvudsta'ns förföring fostrar,
Nalkas oss — —

De ha stigit upp och aflägsna sig inåt en allé under det Emilia fortfar att tala.

E. von Qvanten.

Latin.

Latin, hvad är det?

Se här några svar från de rättrognas pedagogiska katekes jämte kättarenas förklaringar.

Latinet är lärdomens språk och det enda möjliga världsspråket. — Har så varit.

Vår kultur hvilar till stor del på romersk grund — icke mer — och latinet inför oss i Roms kultur — icke skoleleverna.

Latinet lär oss tänka. — Latinet inläres under tanketom exercis.

Latinet är, som ett dödt språk, den bästa grund för språkundervisningen. — Nej, den minst lämpliga, emedan det är ett dödt språk.

Hvilkendera har rätt? Det råder utan tvifvel öfverdrift på hvardera sidan.

* * *

Hos oss i Finland sväfvar latinfrågan emellan två ytterligheter, båda ödesdigra för latinet, hvars position mellan dem lätt ställer sig så luftig, att ett vindkast kan medföra en vådlig förskingring.

Å ena sidan herskar ännu på betydande håll en orubblig tro på latinets formella bildningsförmåga i de lägre skolklasserna.

Å andra sidan råder en stor och allmän likgiltighet för romarspråkets reella betydelse.

* * *

När ett reallyceum, en statsskola, och sedan alt flere började utsända studenter, som icke läst latin, kommo dessa helbarbarer, liksom förut halfbarbarerna som ej kunde grekiska, utan någon svårighet in i de olika fakulte-

terna, icke blott i fysisk-matematiska sektionen och medicinska fakulteten, utan också i den juridiska och i historisk-filologiska sektionen. Endast af våra blifvande teologer fordras nu en knapp latinkunskap och af läkarne den latinska farmakopén; i historisk-filologiska sektionen kvarstår som obligatoriskt det latinska skrifprofvet och latinvitsord för juridisk eller teologisk grad. Det är alt.

Ingen tyckes vid alt detta hafva befarat några vådor för bildningens kontinuitet eller tänkt på förhållandena i öfriga europeiska länder och i vårt pedagogiska mönsterland, där ju alt ännu mycket både latin och grekiska fordras tillochmed af jurister och läkare.

* * *

En annan sak är det egentliga latinstudiet. Huruvida den latinska språkkunskapen och den romerska filologin som specialämne vid vårt universitet gått framåt eller tillbaka, därom är jag jäfvig att yttra mig, såvidt det gäller de tio senaste åren. Åtminstone en omständighet synes bevisa ett framsteg: de talrikare doktorsafhandlingarna i ämnet och deras latinska dräkt också i fall, där sådan ej fordrats. Öfningarna i romersk filologi på latinska språket hafva utvecklats alt mer. Vår frivilliga studentförening i klassisk filologi har ej saknat medlemmar, och de två gånger det varit fråga om att uppföra latinska komedier har en lofvärd offervillighet visat sig hos de unga. Den senare gången kom tillochmed något till stånd: två representationer af Plauti Mostellaria på originalspråket.

* * *

Men utom universitetet, utom filologernas och välvilliga vänners krets förmärkes hos oss icke någon synnerlig ifver för latinet. En yngre kyrkoherde i landsorten har nyligen öfversatt Minucius Felix. Men en teolog af gamla skolan hörde jag omtala som ett bevis på hans intresse för ämnet, att han brukade läsa de latinska — noterna till sina teologiska böcker. I en färsk disputation ser jag ordet *munia,* som återfinnes i vanliga lexika, försedt med ett frågetecken och utsatt för ändringförslag — och i arbeten med historiska anspråk af äldre män från latinets, d. v. s. skollatinets välmaktsdagar ser man ömkliga spår af en högst ytlig latinkunskap. Det är så, att tvångslexor vid skolan och universitetet utan lefvande och fortlefvande intresse icke

hjälpa mycket, icke ens om de uppstyltas med de mest idealistiska lofsånger från latinkultens mysterier.

* * *

Filologen kan dock vara lugn. Studiet af det folk och det språk, som i ett tusen år beherskat en värld och som intill denna dag trykt sin outplånliga prägel på nittio miljoner romaniska folk, dess studium och dess studium ur källorna skall icke utslockna, så länge oljan brinner i vetandets lampa. I Tyskland har nu för tillfället ett imperatoriskt ord, kanske missförstådt, skrämt hela skaror akademisk ungdom från de klassiska studierna. Detta bestyrker visserligen icke det öfverdrifna talet om det ifrågavarande skolämnets underbara värkningar i och för sig. Men de bästa tyska studenter, låt vara fåtalet, skola näppeligen nu mindre än förr tveka att lära sig metod af den klassiska filologin — vore det också blott som preliminär för historiska, juridiska eller teologiska studier. Professorerna i historia skola väl som förr tolka Tacitus på grundspråket, liksom filosoferna Platon.

I Amerika, som inskränktheten här och där vill göra till en graf för bildning, moral m. m., är det ej något ovanligt, att kvinliga elever grundligt studera latin — och grekiska — tillochmed i större antal än deras manliga kamrater, hvilka skynda till det praktiska lifvet. Det låter ju besynnerligt, men där inser man de klassiska studiernas reella värde som förmedlare af de gamles odödliga tankar och oförgätliga stordåd.

Hos oss tar, det fruktar jag, sällan någon icke-filolog en latinsk bok i handen för nöjes skull. Icke ens den latinska skollektyren har varit utsatt för synnerliga växlingar.

* * *

Men å andra sidan lefver och herskar latinet hos oss på sitt sätt. Af den knappa tid våra skolor hafva öfrig för de gamla språken förnötes en stor del i de lägre klasserna — och där på ett latin, som egentligen icke är något latin, d. v. s. på elementarbokslatin. Och på de högre klasserna åter, i andens knoppningstid, använder ynglingen en god del af tiden på ett latin, som strängt taget icke häller är något latin, d. v. s. på latinskripta. Det har emellertid påståtts att hvarje inskränkning just i detta slags latin vore en olycka för grundligheten i skolan, ja för den nationella bildningen. Men just detta

slags latin är det som har svårt att bevisa sin gagnelighet och sitt existensberättigande bredvid andra bildningsmedel i den tid som är.

* * *

Däremot borde det ej vara svårt att bevisa en värklig latinläsnings nytta för en grundlig undervisning och harmonisk bildning. För hälften af de akademiska studierna, för filologer, historiker, jurister och teologer bjuder dock latinet mycket mer i reelt och i formelt hänseende, än t. ex. matematiken, hur detta läroämne än prisats och bråkats med i nyare och nyaste tid. Det är påtagligen en inbillning att matematiken skulle lära en att tänka, då ju tänka och räkna icke äro identiska. All god undervisning är naturligtvis en skola för tanken, i synnerhet undervisningen i modersmålet. Därför kunna olägenheterna af en valbarhet mellan t. ex. latin och mera matematik ej gärna bli djupt ingripande. Må man blott undvika en altför skarp tudelning, om ock en sådan i flere nordiska skolor redan bestått i ett tjugutal år.

Flyttar man upp latinet, och lägger man då från undervisningens början till slutet an på värklig läsning af romerska författare, vore det besynnerligt, om ungdomen icke skulle lifvas och värmas vid *väl* valda partier ur Caesar — valda icke blott för att gifva exempel på „oratio obliqua“ — af Sallustius, Livius och Tacitus, af Ovidius och Virgilius. De äro dock kött och blod, och de äro kött af vårt kött.

Det kommer härvid icke an på massan af grammatiklektioner: af detta slag går mycket åt, men litet räcker till. Vi hafva i Helsingfors latinkurser, endast på högre skolklasser, som hafva ungefär tredje delen, något mer eller något mindre, af de klassiska lyceernas latintimmar, och likväl hinna eleverna till Caesar och Cicero, ja till Virgilius. Det har inträffat att — manliga och kvinliga — elever i dessa kurser självmant önskat tillochmed skrifva latin och gjort det med framgång. Deras intresse har ej hunnit kväfvas genom det förtidiga omtuggandet af latinformerna på lägre klasser, och deras öra har ej fördärfvats af fruktlösa latinöfningar.

* * *

Det är en ogrundad farhåga att latinet i skolan skulle dö ut därför, att man begynner därmed på ett högre skolstadium. Men väl tyckes dess kvarstående på de lägre klasserna och latinskrifningstvånget framalstra alt flere och alt mer besökta latinlösa linier i de klassiska lyceerna — och pro-

balitetskalkylen för utgången synes ej vara svår att uppställa, om latinnitet och latinhatet fortfarande skola rycka hvarandra in på lifvet. Mellan de vidt skilda ståndpunkter, från hvilka de bombardera hvarandra, finnes dock ett gränsområde, öfver hvilket kulorna borde hvina utan att skada, och det är i våra dagar värklig latinlektyr på högre skolklasser. Där kan — det visar erfarenheten — språket med ganska litet besvär få sin del, och innehållet i god tid sin del. Och härpå skall humanitetsstudiet, som ännu finnes och måste finnas i latinsk dräkt, blott vinna. Kunde det blott vinna lika mycket, som det redan förlorat i följd af latinets ordinära bruk som surrogat för logiken och i följd af det lika oförnuftiga, i grunden kulturfientliga latinhatet!

Jag behöfver ej säga att det anförda icke är något nytt. Bland många andra filologer har en af våra starkaste latinare, i tiden pedagog och universitetslärare, F. J. Petersen, först i några trykta teser — på bästa latin —, sedan i ett föredrag 1866 (publiceradt i Finsk Tidskrift tom. XVII) framhållit latinets vikt och värde icke som språk, utan som bärare af ett betydande historiskt innehåll. Äfven han påyrkade, redan då, uppskjutandet af båda de gamla språkens studium till en något mognare ålder. Därigenom, säger han, ginge så mycket mindre förloradt, som deras lärande för elever i spädare ålder medför så många svårigheter, att de däri vanligen göra ganska långsamma framsteg.

Stat sua cuique dies; breve et irreparabile tempus

säger romarskalden, och isynnerhet måste språkundervisningen i vårt lands skolor minnas, att stunden är räknad för enhvar, att tiden är kort och att dess förlust icke kan ersättas.

F. G.

Ett atelierbesök.

Jag kom engång i Paris till en af våra konstnärer, som länge vistats där, jag kom med en beställning, — en helt liten, det är visst sant, men en beställning ändå, — och jag glömmer aldrig hans besynnerliga uppträdande. Han var en släkting till mig på långt håll, jag intresserade mig för honom, han hade en talang, som redan gjort honom bekant, och han hade en energi, hvilken för oss släktingar, som kände till den stälde honom i en ändå mera aktningsvärd dager, än för den stora publiken.

Jag visste att han igen legat sjuk en längre tid och haft det svårt. Det var mycket därför jag först gjort min beställning skriftligen hos honom, och nu sökte jag upp honom för att muntligen underrätta mig om huru långt arbetet på min beställning framskridit. Han tog emot mig främmande, artigt förstås, men med en glimt af ironi, som sårade mig. Han svepte nattrocken om sig, satte sig sig i sin trasiga soffa och teg. Därför tog jag ordet:

— Du, med din energi, — du borde ha valt en större bana än konstnärens! sade jag medlidsamt.

— Hm, — javisst. Det är också min mening, erkände han.

— Hvarför har du inte gjort det då?

— Kanske just för min energis skull, sade han spetsigt.

— Hvad är det för prat? inföll jag sundt.

— Det är allvar, vidhöll han. Han sträkte ut sin hand med de magra nervösa fingrarna, men tyktes icke veta hvar han skulle göra af med dem. Han såg ut att ha mycket obekvämt, hans besvärade rörelser plågade mig, och jag återtog för att öfverbevisa honom:

— Du skulle med din energi ha skapat dig en bättre ställning på hvilket annat område som hälst. Och du borde också ha gjort det, inte bara

för din egen skull och dina vänners. Jag vet att dina lärare redan i skolan hade god tanke om din fattningsgåfva och dina kunskaper. Jag känner själf till din energi och din karaktär. En ung man med sådana naturliga företräden är nästan skyldig att göra dem fruktbärande för sitt land, — sitt fattiga land, där högt upp i norden, tillade jag, för att det föll sig helt högstämdt här på främmande botten.

— Hm, grymtade han, — det bör han visst.

— Ja ja, förstå mig rätt, medlade jag, ty han såg ut att ha blifvit stött. — Jag menar icke att inte konstnären också på sitt vis gör nytta, ingalunda, — jag menar bara att ett fattigt land, som vårt, har behof af alla sina krafter i det värkliga lifvet och icke bara i fantasiens blå rymder — — —!

Konstnären gaf mig en blick, som jag skulle kallat ringaktande, om jag inte nyss mottagit hans varmaste tacksägelser skriftligt för beställningen jag gjort. Jag känner många konstnärsnaturer och vet huru opålitliga och märkvärdiga de äro, men jag vill inte tro dem om påtaglig otacksamhet ändå. Därför tillade jag mycket lugnt som om jag ingenting märkt:

— Blif inte ledsen för mina välmenta råd. Du är ung ännu och kan godt slå om på en annan mera inbringande bana, där en större karriär står dig öppen. Din energi behöfde värkligen ett fruktbarare fält. Din sjuklighet gör dig inte häller lämplig för konstnärens nervupprifvande yrke. Dessutom har din far och din familj innehaft en ställning inom societeten, som måste göra det påkostande för dig att vara beroende af en ombytlig publiks godtycke.

I stället för att höfligt svara på mina välöfvertänkta ord, föll han slapp tillbaka i soffan med ett uttryck som skulle han lidit gränslöst. Jag betogs af än större medlidande.

— Se där, — dina krafter stå knappast bi med det lif du för! Du tror kanske att jag inte vetat af att du varit sjuk. Jo, det vet jag godt. Du må inte tro att vi alldeles glömt dig där hemma. Den beställningen jag hade det nöjet att sända dig, härleder sig från en hel del damer och herrar i ett välgörenhetssällskap, hvilka ha för afsikt att exponera ditt arbete som vinst i ett välgörenhetslotteri. Du ser, att du inte är glömd, tillade jag varmt, ty jag kände mitt hjärta svälla öfver och mina ögon fuktas.

Den unge konstnären kunde omöjligt hållas stilla på sin trassoffa. Han vred sig och vändades sakta, och jag fruktade han skulle få ett recidiv.

— Du är sjuk, sade jag, — skall jag hämta läkare?

Då såg han upp med en besynnerlig blick, hvars uttryck var mig mycket svårförklarligt. Den gömde likasom ett löje, men på samma gång en bottenlös sorg. Hans bleka drag voro i uppror, näsvingarna skälfde, och jag steg upp för att genast gå efter läkaren. Han var såsom paralyserad och kunde icke säga mig ett ord till svar. När jag var i färd med att draga ytterrocken på mig, reste han sig ur soffan med samma besynnerliga min, stapplade fram till mig och jag skulle just böja mitt öra ned mot hans läppar för att försöka fatta hvad han ville, då jag märkte att hans hand sträfvade bakom min rygg med att hjälpa ytterrocken på mig.

Jag blef förvånad och kastade en undersökande blick på honom. Hans utseende var lika upprördt och blekt som nyss, endast glimten af löje hade försvunnit från hans ögonvrår.

— Bor här någon läkare nära? frågade jag.

— Nej, svarade han matt, men med tydlig röst, — jag behöfver ingen läkare.

Jag lät armarna falla af häpnad och stod med paletån till hälften pådragen. Hvad ville han då?

— Har du inga pängar? frågade jag finkänsligt.

Han skakade på hufvudet.

— Nå, var lugn, — jag skall nog betala läkarn för dig den här gången!

Jag förde honom tillbaka till soffan, och för att lugna honom yttermera började jag tala som en gammal vän, fast det var hans föräldrar, jag fordom umgåtts med i Helsingfors sällskapslif. Jag ledde varsamt hans tankar från det bekymmersamma närvarande till det fridfulla förflutna, då jag sett honom som en liten gosse. Hans ansiktsmuskler blefvo genast lugnare, bröstet arbetade icke så våldsamt längre, och det var som om ett fint löje legat öfver hans sammanprässade läppar. Jag talade mig varm, jag blef nästan poet, för jag såg hvilket välbefinnande mina skildringar från hans barndomshem framlockade hos honom.

Det var ett märkvärdigt atelierbesök! Jag har aldrig känt konstnärslifvet närmare och har häller ingen lust att lära känna det, men jag kunde icke neka till att denna enda lilla beröring med det bragte strängar att dallra inom mig såsom aldrig förut. Att se denna lefvande, kännande människa ur Helsingfors bästa kretsar med öppna ögon kvarstanna i ett lif som detta!

Småningom drogs jag ofrivilligt ur mina berättelser om flydda tider, ämnena voro slut, och jag begynte öfvergå till den unge mannens stolta första studentår, då han hade hela lifvet öppet för sig och elegant förde sin dam i

fransäsen på societetens baler. Det var som om någonting tvingade mig att berätta för honom alt detta. Det var icke blott för att jag märkte att det roade och lugnade honom, det var äfven med ett svagt hopp om att väcka hans slumrande ambition och varsamt återvinna honom för det solida och lugna lif, som han så lättsinnigt lämnat.

Den unge mannen låg fortfarande i sin soffa omgifven af obscena nakna bilder och märkvärdiga förvridna gipslämmar på väggen ofvanför. Han låg maktlös med händerna i kors och ögonen slutna, en bild af konvalescenten, som finner sitt behag i att låta sig ompysslas. Emellanåt kunde han lyfta sina ögonlock och fästa på mig sin märkvärdiga blick. Jag måste medgifva att den icke berörde mig behagligt. Han yrade helt säkert ännu, ty så full af stickande elakhet kunde den vara.

Sist ansåg jag det vara min plikt att ännu en gång beröra hans framtid. Kanske också att mina ord skulle fästa sig djupare i sjuklingens känsliga sinne, än de skulle värka på honom då han blef frisk.

— Min käre vän, började jag, — skall detta vara det vidtbesjungna konstnärslifvet, då måste jag bekänna att dess fröjder förefalla mig föga lockande. Hvad har du nu vunnit på att i långa år försaka alt ett bildadt samlifs goda? Hvad har du för glädje af att kasta bort din ungdom och din glada studenttid fjärran från den krets dit du hör? Kan det vara ett nöje att under umbäranden af alla slag se dina jämnåriga gå dig förbi, att lefva som en främling i en stor stad och lefva där så illa, att känsliga och välgörande medmänniskor vid sina sammankomster måste taga dig under diskussion och skänka dig en smula arbete precis som åt ett afsigkommet fattighjon? Är detta ett lif för dig, som efter ett par undangjorda examina kunde sitta i domaresätet och döma folk till halshuggning och stegling, och därför bära upp ditt folks tacksamhet och din samtids aktning?

Jag höll upp, säker på att mina argument denna gång skulle bringa mig ett svar. Men den unge mannen låg där fortfarande med slutna ögon, utan en min af lif, likgiltig, slö, mager, blek och slut. Då kunde jag inte hålla mig längre, vreden fick makt med mig och jag utbröt oförbehållsamt:

— Är det då alldeles slut med din ambition?

Då reste han sig långsamt ur sin liggande ställning, gned sig i ögonen som om han vaknat, såg på mig frånvarande och sade:

— Jaså, du skall gå nu redan? Det var ledsamt att du inte har tid längre. Det var så roligt att höra dig prata.

Jag blef så förvånad öfver hans svar att jag inte kom mig att svara strax. Han hade då sofvit! Under tiden tog han ordet och sade helt vanligt:

— Roligt att se landsmän och konstgynnare! Tack för besöket! Hälsa tanterna därhemma och bed dem köpa en konsthistorie eller literaturhistorie med biografier och läsa dem högt vid sammankomsterna deras, om det hjälper till något! Här skall du själf få skissen, som ni bestälde af mig. Slit med hälsan!

Han kom till mig med en liten tafvelunge, som förestälde en oxe inne i ett tafvelgalleri med parkettgolf och förgyllningar.

— Nå men, sade jag, — det här är just inte naturligt. När kommer en oxe in i tafvelgallerier?

— När man släpper in honom, svarade han helt obesväradt och var igen bakom mig med paletån. Jag hade ingen fullmakt att betala taflan, hvarför jag frågade om han ville vänta med betalningen tils jag hann hem.

— Ja, sade han och log, — det blir väl inte fråga om något *honorar?*

— Hvad är det för slag?

— Det är latin, sade han och följde mig till dörren.

Nu frågar jag mitt herrskap, äro inte konstnärer ett konstigt folk, kanske?

Karl A. Tavaststjerna.

Diana från Ephesos.

Jag satt på Boulevard des Capucines
I skymningens och i absinthens timma;
Uti kaféets fönsterglas föll in
En röd reflex från solens sista strimma;
Men eljes djupt bland höga hus
Förtonade och dog hvar glimt af ljus.

Det föll ett dunkel bristande och blått
Längs med det jättelånga perspektivet.
Det var som hela metropolen fått
En drömd belysning öfver skymningslifvet
Och tungt af äfventyr och fantasi
Gled världstads-vimlet brusande förbi.

I gatans slammer, rörelse och hvin
En rytm som af en vek romans jag hörde,
Det var väl skymningen, som med sordin
Hvart missljud dämpande och blidt berörde,
Det kom en smekning utaf samma sång
I vagnens rassel och i kvinnans gång.

Så i en kärlekssjuk kaskad af ljud
Sig boulevardens tusen buller tömde.
Mitt unga blod sjöng med bak brännhet hud
Och där vid min absinth jag satt och drömde
Med handen stödd mot mina ögonbryn,
Jag såg en flyktande och sällsam syn.

Jag såg Diana ifrån Ephesos
All mystisk älskogs höga herskarinna,
Ur hennes våld ej någon kommit loss,
Som en gång blott har famnat vildt en kvinna,
Hvar droppe blod, som en gång stått i glöd,
Än hennes ära prisar till sin död.

Hon långsamt ut med boulevarden gick
Med månens skära fäst i diademet,
Med månens trolska glitter i sin blick
Och månens trolska glans kring mantelbrämet,
Men dunkel rödt som lönnbladen i höst
Flöt hennes hår kring hennes hundra bröst.

Som mareld gatan brann, där sin sandal
Med purpursnoddar hon mot stenen stödde,
Kring hennes fjät med luta och cymbal
Försmälta nardusdoft och ros som glödde,
Och männer strömmade från alla håll,
Som sanslöst följde hennes mantelfåll.

Jag såg dem lämna hustru, härd och hem,
Sin gärning, alt, som förut gjort dem sälla.
Som själfva dödens maning tvungit dem
Sig viljelöst bland hennes slafvar ställa.
Med feberdrömmar om gudinnans hår
De sprungo sig till blods i hennes spår.

Så hvar minut jag nya skaror såg
Kring hennes gyllne tunika sig samla,
Som kring ett crusifix ett pilgrimståg
I böner vrida händerna, som famla,
Och liksom bettlare, som tigga bröd,
Med snyftningar begråta gält sin nöd.

Men hög gudinnan skred där, obevekt
Af suckar, ångestrop och trängtan,

Hon log sitt månskenshvita skratt, som smekt
Af offerrök från dessa läppars längtan;
Snart hela svärmen var ett dödståg lik
Skelett, i dans kring hennes mantelflik.

Så såg jag skaran hemsk och underbar
Mot okänd ort sin värld af åtrå bära,
Men öfver böjda kranier sken klar
En blåhvit månglans från Dianas skära,
Och än flöt ljuf, som honungen i höst
En nardusdoft från hennes hundra bröst.

Min syn försvann . . . Bestört jag såg mig kring
Förgången var absinthens skumma timma,
Långs husens väggar som en gyllne ring
Ren boulevardens lyktor sågos glimma.
Ett sus af nöje gaf Paris signal
Att störta sig i nattens karnaval.

Oscar Levertin.

Hymn till min bastu.

Min kära, gamla bastu . . . .

Nu ämna de rifva ner dess ugn, jämna dess mörka väggar med jorden och bygga på dess plats en nymodig badinrättning, som röker utåt. Detta den finska badstugans ideal, detta mest poetiska minnesmärke från förfädernas tid, det låta de nu gå samma väg som dess yngre syster, rökpörtet, tidigare fått vandra.

Låt dem göra det! Men därförinnan vill jag upphöja dess förtjänster och sjunga dess lof för världen — fastän den icke mer duger åt vår tids vise, denna anspråkslösa, gråa byggnad, som stod där vid vägen till dalsänkningen, hoptrykt och lägre än alla andra, liksom flyktande undan sin egen ringhet, och som icke störde någon. Den är nu kantänka för liten och låg och uppfyller icke sin bestämmelse. Det fans nog tider, då den icke hann stå kall ett ögonblick, utan ensam fick skydda skördefolket mot kyla och blåst.

Och icke sjunger jag min gamla bastus lof utan skäl.

Ty dess sotiga väggar sågo mig komma till världen och hörde min första gråt. Från dess ljufliga imma bars jag sedan ut i den kalla världen, ehuru jag skrek som en besatt och icke ville foga mig i att lefva i den stora stugan, där dagern bländade mina ögon.

Och då jag växte upp och begynte gå på egna ben, var det dit som min moder ledde mig för att vältra om på halmen och naken plaska i vattensåarna. Och först där var skrattet ett rätt skratt och glädjen en riktig glädje.

Med hvilken hemlighetsfull vördnad och fruktan smög jag icke sedan själf öfver dörrtröskeln och tittade in i hålet under lafven, som äfven midt om dagen var mörkt och svart och som tyktes mig vara förgården till en främmande, underjordisk värld, där blott barn bo och därifrån hvart år nya bröder

och systrar bragtes mig. Och då begynte jag första gången rista mitt hufvud med tankar och frågor, på hvilka ingen kunde ge mig tillfredsställande svar eller förklaring.

Och jag valde till min bästa vän den gamla rote-gubben Pekka, som, bortkörd från stugan, flytt till bastun för att bränna sitt pärtbloss. Här tillbragte jag kvällarna med att höra på hans underbara historier, darrande af spänning och ljuf rädsla, medan den mörka natten blickade in genom det lilla fönstret och granskogen bakom det suckade och sjöng . . . . eller stod jag under långa stunder barhufvad utanför dörren, betraktande stjärnornas skimmer och norrskenets flammande på vinterhimlen . . . . eller lyssnade jag om natten ensam till syrsans sång mellan ugnen och väggen, medan hela världen sof och kölden blott i förbifarten knackade med sin staf i stugknuten.

Jag växte upp till man och jagades ut i världen att frysa i dess kalla vindar. Jag saknade ingenting så mycket som hemmets badstuga. Och när min väg någon gång förde mig tillbaka till min födelseby, sökte mina blickar den till först. Jag kände mig ej hemma innan vattnet sjöd på ugnens stenar, vattnet som var hämtadt från källan i dalsänkningen, vid hvars rand ängsyra växte, och innan mina trötta lemmar smektes af doftande löf, brutet i björkdungen därborta.

Då tyktes det mig, som om världens orenlighet fullständigt tvättats bort både från kropp och från själ. Och försjunken i matta, behagliga drömmar satt jag på ändan af min gamla bastus utskjutande hörnstock och lät sommarnattens vind svalkande smeka mig och vagga in mitt sinne i omedvetet famlande fantasier — medan framför mig låg åkern och ängen och den lugna sjön och den tysta stranden på andra sidan.

Min kära, gamla bastu . . . .

Nu ämna de rifva ner dess ugn och jämna dess svarta väggar med jorden . . . . Och jag, som just hade tänkt, att då den öfriga världen skulle stöta mig ifrån sig, skulle jag draga mig tillbaka dit för att där som nätbindare tillbringa mina sista dagar.

Juhani Aho.

Från förf:s manuskript öfvers. af W. S.

ALHAMBRA.

Reseminne från Spanien.

Brännande het trängde middagssolen in genom de små kupéfönstren. Luften var kvaf och dammet, som i stora gråa massor följde solen åt, lade sig tungt på ögonlock och kinder.

Mina reskamrater och jag drogo efter andan och fläktade med solfjädrarna, men voro vid godt mod. Vi voro ju på väg till Alhambra, det mångbesjungna, prisade Alhambra och hade på förhand beslutit, att glömma alla små obehag för det mål vi hade i sikte.

Färden med utgångspunkt från Malaga hade hittils gått genom bördiga trakter. Vinplanteringar, orange-, fikon- och olivskogar mötte ögat hvart man såg och gåfvo landskapet dess säregna karaktär af rikdom och odling. Här och där framskymtade hvita landthus, täcka haciendor, omgärdade af kaktus och aloehäckar och omskuggade af granatträd, acacior, popplar och blommande oleandrar.

Men nu blef näjden småningom ödsligare och stigningen brantare. Framför oss låg Gaëtanos väldiga bärgskedja, söndersplittrad i taggar och spetsar, imponerande genom sin storhet, vild, bizarr, lik en jätte höjande sig öfver de öfriga bärgen.

Och dit in, rakt in i bärget skulle vi! Lokomotivet saktar farten, pustar och flämtar, och signalen, som efter korta mellanskof upprepas, ljuder ängsligt varnande, nästan som ett ångestskri.

Vi hafva lämnat det strålande solljuset och kommit in i mörkret. Taklampan, som vid föregående station blifvit tänd, lyser matt, och det buller, som förorsakas af det framilande tåget, återkastas skarpt från taket och väggarna i hvalfvet.

Vi passera den första af de aderton tunnlar, genom hvilka järnvägen är dragen. Alla sitta tysta. Endast då och då höres ett utrop af beundran öfver det arbete, som här blifvit utfördt.

Och så komma vi åter ut i dagen. Liksom färdiga att falla ned öfver våra hufvuden torna sig bärgen alt högre och högre, badande i solljus och blottade på all vegetation, djärfva, fantastiska, i en rödgul färgton.

Den förnämsta tunneln kallas la Canasta och det åtgår en tid af omkring tio minuter för att passera den.

Nedför bärget går färden stundom med svindlande fart. Där skymtar på ena sidan ett bråddjup, på den andra ser man ett högt gallervärk af järn till skydd mot de stenmassor, som möjligtvis kunna rasa ned och skada banan.

Och så bär det af vidare och vidare genom Andalusiens blomstrande ängder, fulla af skönhet och omväxling, tils vi slutligen se Sierra Nevadas snöhöljda toppar i fjärran och till sist, efter sju timmars resa, det gamla minnesvärda Granada mellan grönskande löfdungar och vajande palmer.

Det var nästan mörkt, då vi anlände till stationen, men mörkret upplystes snart af det härligaste månsken. I denna belysning åkte vi till hotell de Roma, beläget inom Alhambras vidsträkta område och omkring en kvart timmes väg från staden.

Vi passerade den smala Gomeles-gatan och en stor med bildhuggerier och inskriptioner utsirad port. Jättehöga träd på hvardera sidan af vägen sträkte ut sina löfrika kronor mot hvarandra, bildande ett ogenomträngligt hvalf, dit månens strålar icke förmådde nedtränga. Där rådde ett mystiskt dunkel och dessutom en angenäm svalka, som icke var uppblandad med fukt eller kyla.

Senare på kvällen gjorde vi en längre promenad i parken.

Det var underbart vackert. Från staden hördes sång och musik, tamburiners och zittrors klang, skrik, buller och skratt, men här uppe på höjden var det tyst och stilla, tystnaden afbruten endast af näktergalarnas sång och det sorlande ljudet af vattenbäckarna, som strömmade ned från Sierra Nevadas snötoppar och öfveralt porlade fram längs marken.

I det klara månskenet såg man än ett torn, ett båghvalf eller en port i morisk stil framträda mot den ljusa förgrunden, lösrykta stycken af den ryktbara kungaborg, som grusad och till hälften i ruiner låg där, ett skönt minne från romantikens för länge sedan hänsvunna dagar.

Och mellan cypresser, tårpilar, evonymushäckar och pyramidpopplar silade sig månskenet altjämt fram, gömde sig i snårens dunkel, afteknade

trädens fina löfvärk på de ljusa sandgångarna och kastade ett dämpadt sken på den gamla staden där nere och de vågformiga höjderna rundtomkring. Dagrar och skuggor flöto samman i mjuka öfvergångar och bildade ett helt, fullt af poesi och skönhet. Luften var uppfyld af njutning och sällhet. Det värkade nästan berusande att inandas den.

Svårt var att somna denna natt. Genom det öppna, med en lätt gardin fördragna fönstret i hotell de Romas gästrum hördes fortfarande näktergalarnas sång och sorlet af vattenbäckarna — — —

Följande morgon gälde vårt första besök Alhambras slott. En femtonårig gosse med lifliga mörka ögon och klädd i en snygg dräkt hade genom det öppna fönstret erbjudit sig till vår ciceron, och vi hade antagit honom. Han var frispråkig och glad och följde oss hela tiden.

Vi hade icke gått många steg, då en ung zigenerska, klädd i skrikande färger och med fräcka later, närmade sig oss och ville spå. Hon kastade slängkyssar och blängde med ögonen, i det hon lofvade oss det bästa vi kunde önska och framför alt lycka och glädje.

Men vi brydde oss icke om att utforska ödet, vi ville ej veta hvad framtiden bar i sitt sköte. Hon blef envisare och mera närgången. Vi räkte henne en slant och en glädjeblixt sköt fram i hennes lystna ögon. Hon tog slanten, gaf oss ännu en slängkyss och skyndade bort.

Så följde vi den slingrande vägen framåt. Den hvita liljan och myrtenkvisten i knapphålet skulle blifva en talisman, som för oss skulle öppna fantasins portar.

Hade kvällen förut varit vacker, var morgonon det icke mindre. Det var solljus och färger. Näktergalarna hade tystnat, men i stället sjöngo svalorna jublande glada melodier, där de kretsade fram och tillbaka i den genomskinligt klara luften.

Vi gingo förbi ett till hälften förfallet palats från Karl V:s dagar och inträdde genom en liten dörr till en förstuga, därifrån vi kommo in i Patio de los Arrayanes eller myrtengården.

Omedvetet sänkte man rösten och saktade sina steg på marmorgolfvet. Man tykte sig beträda en grafkammare, men en grafkammare, där lifvet ännu log till ens möte, där förgängelsens luft endast till hälften förmått trycka sin prägel på den skönhet, som uppenbarade sig här.

Pelare, hvalfbågar, portiker, alt är fint, luftigt och elegant. Väggarna äro till par alnars höjd från golfvet täkta med en glänsande mosaikbeklädnad, hvars blekta färger tala ett språk om hänsvunnen prakt. Längs midten af

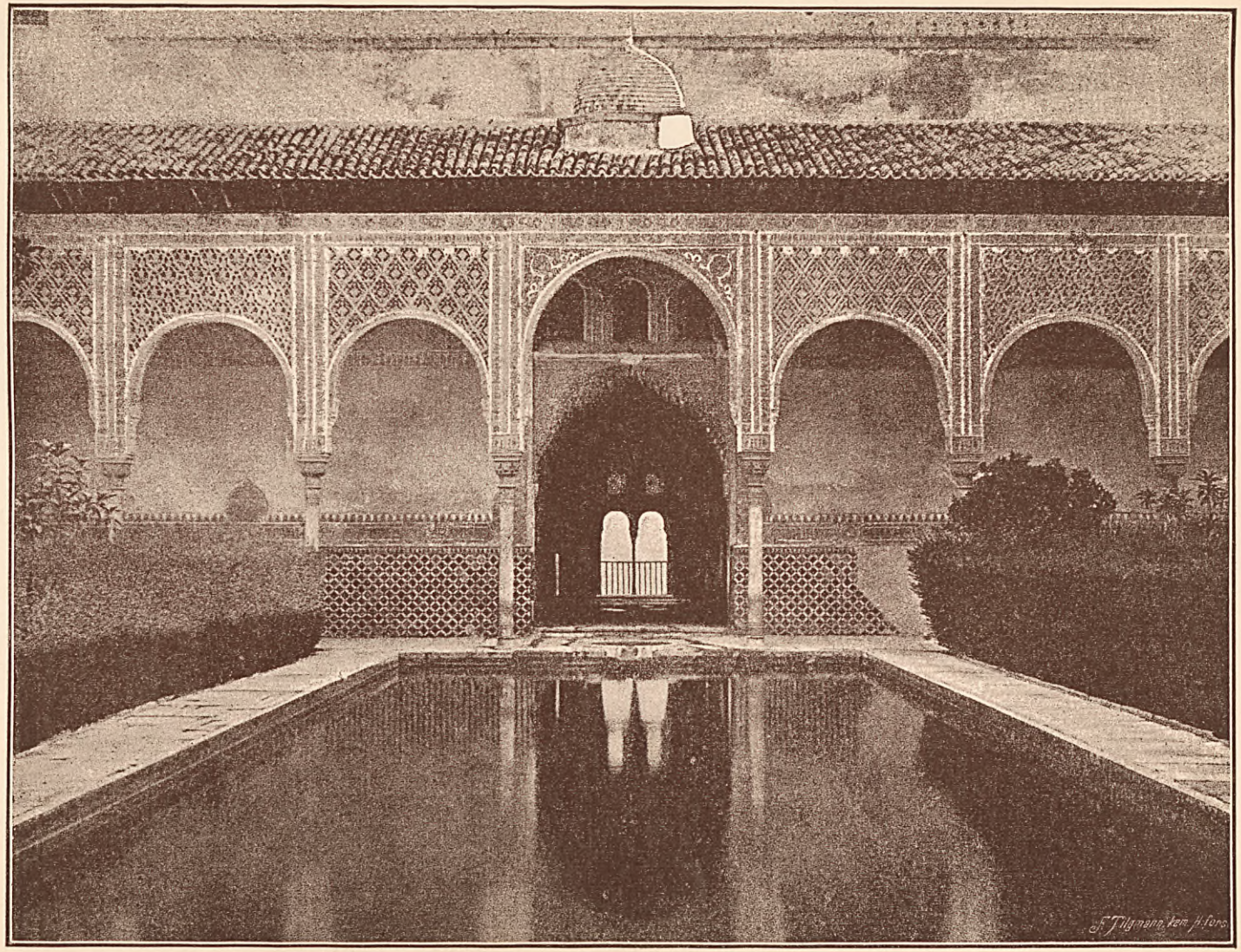
A. Tilgmann, Jun. phot.

gården sträcker sig en, af en myrtenhäck omgifven marmorbassäng, där guldfiskar muntert simma omkring.

Intrycket af det hela var tjusande.

Så kommo vi till ambassadörernas sal, som är prydd med en nästan öfverdådig slösaktighet.

Taket är hopfogadt af hvita, blåa och förgylda bitar af cederträ. Väggarna äro öfverdragna med den finaste spetsväfnad af blad och blommor, en konstväfnad i sten, som på sina ställen är genomskinlig, så att dagern synes igenom. Öfver fönstren och kring dörrarna löpa arabiska inskriptioner. Det är värser ur koran, sånger till sultanens lof och muhamedanarnes i en enda mening uttrykta religionsbekännelse: „Gud är en och Muhamed är hans profet“.

Det var i denna praktfulla sal Kristofer Kolumbus, då han återvändt till Spanien efter att ha upptäkt Amerika, för Ferdinand och Isabella i det förvånade hofvets närvara redogjorde för sin äfventyrliga färd och framlade bevisen för sanningen af sina påståenden.

Här på golfvet lågo de gyllene kärlen och prydnaderna han från det sagolika fjärran medfört. Här stodo representanterna af de folkstammar han påträffat, typer fulla af kraft och skönhet, men nedtrykta, förfärade, rof för smärta och förtviflan. Och här stod han slutligen själf med snillets eld i sina ögon, vältalig, hänförd, djärf af sin framgång och beredd till nya mödor och försakelser.

Vi gå vidare och passera den ena salen och den ena pation efter den andra. Öfveralt möter oss samma härliga arkitektur. Väggar och hvalfbågar äro prydda med dyrbara mosaiker och de finaste arabesker, taken med stuckarbeten och stalakiter.

Det är icke det storartade och mäktiga, som griper oss i Alhambra. Det är skönheten och behaget. Man känner sig med ens förflyttad till Orientens fantastiska värld, där alt går ut på njutning och en sinnenas högsta berusning.

Från Mirador de la Reina eller „drottningens utsiktstorn“ har man en hänförande utsikt.

Längst borta vid horisonten synes Sierra Nevadas hvitglänsande toppar. Lägre ned sträcker sig en rad af underligt formade klippor, och så följer kulle vid kulle ända ned till Darrofloden, som likt ett silfverband drager fram genom dalsänkningen, där slutligen Granadas torn och byggnader skimra emot oss med sin vackra förgrund af yppig grönska.

Bland de ofvan nämnda kullarna var det en, som hade sitt skilda intresse. Det var förstaden Albaicin, detta illa beryktade zigenarkvarter med en befolkning af flere tusen personer, hvilka bo i jordhålor och kulor och lefva ett lif af okunnighet, sedeslöshet och lätja. Förenadt som det är med lifsfara att nalkas kvarteret, är det ett område, dit polisen icke vågar sig. Också står dess befolkning utom lagen och betalar ingen skatt.

Då man nogare betraktade kullen, kunde man upptäcka ingången till de i jorden gräfda hålorna och se en myllrande massa röra sig där.

Den unga zigenerskan vi hade träffat vid början af vår vandring var från Albaicin. Liknande företeelser som hon möter man öfveralt i Granada.

Men vårt intresse för nutiden går åter tillbaka till morernas dagar. Vi hafva kommit till badrummen, där marmorkaren stå toma, springbrunnens sorl har tystnat och förstörelsen gapar emot oss ur takets stjärnlika öppningar, i hvilka fordom glänste kristaller.

Så träda vi in i salen, där efter slutadt bad sultanen på en med dyrbara mattor belagd upphöjning brukade hvila sig och njuta af dansen, utförd af sköna med blommor smyckade bajadèrer.

Och från musikläktaren sväfva smekande ljufva melodier hän genom salen, kastagnetterna ljuda och de dansande böja sig i rytmiskt behagfulla rörelser. Luften är mättad af blommors doft och Arabiens vällukter, berusande, full af erotik och vällust.

Och sultanen följer med ögonen de dansande och hans blick, nyss likgiltig och slö, blir alt mera eldig. Den har stannat vid en af danserskorna, den skönaste af alla. Hon ser blicken och vet hvad den har att betyda, ler och dansar och gråter inom sig, ty hon har gifvit sitt hjärta åt en ung muselman, åt honom, som gömd bakom en af lejongårdens pelare väntar att få trycka henne till sitt bröst — — —

Musiken dör bort i en sista långt utdragen vemodig ton. Dansen är slut och sultanen reser sig från sidenkuddarna med den brännande blicken altjämt fäst vid bajadèren. Darrande som en skrämd fågel smyger hon sig ut, gömmer sig i arkadernas dunkel, går några steg och stannar åter.

Slutligen kommer hon till lejongården. Vattenstrålarna ur de tolf lejonens gap falla plaskande ned i marmorbäckenet. Månen, som nyss gått upp öfver Sierra Nevada, kastar en bred ljusstrimma öfver väggarnas praktfulla ornamentik och de gnistrande marmorpelarena. Hon ropar ett älskadt namn, söker och ropar. Ingen svarar henne och ingen kommer henne till mötes — — —

I Alhambras kungaborg hör man nattetid suckan och klagan, och i ett af rummen finner man mörka fläckar på det hvita marmorgolfvet, blodet af de trettiosex unga morer sultanen på samma gång lät aflifva — — — —

Omkring en kvart timmes väg från Alhambra ligger Generallife, sultanens berömda sommarresidens, omgifvet af lager och myrtenlundar.

Vi vandra genom en lång allé af hundraåriga cypresser och komma till ett litet hvitstruket palats med ett ännu väl bibehållet båggalleri.

Framför palatset utbreder sig en liten trädgård med färgrika blommor, orange- och granatträd. Öfver denna höjer sig terrasslikt den ena trädgården efter den andra.

Springbrunnarna kasta glittrande vattenstrålar i höjden och det är ett plask och ett sorl, som man icke tröttnar att lyssna till.

Doften af magnoliaträdets hvita praktfulla blommor blandar sig med den af myrten och rosor, cypress och lager. I lummiga bersåer af taxus och evonymus finner man svalka och skugga, och från altanen på den yttersta höjdspetsen har man en utsikt, fullt jämförlig med den från Mirador de la Reina.

Sådant är Generallife, en plats för kärlek och poesi.

Men om man i Alhambras en gång så rika och liffulla, men nu toma och tysta salar finner spår af tidens härjningar och människornas vandalism, finner man det icke mindre i Generallife. Murar och pelare äro fullklottrade med namn och sentenser, ur väggarna äro stora mosaikstycken utbrutna och på många ställen finner man, att de besökande rikligt försett sig med „minnen“.

Mycket är förändradt sedan morernas lysande dagar, men naturen, den evigt unga, den sig städse återförnyande, är densamma, och däri ligger försoningen.

Eva Ljungberg.

Hvarför?

Hvarför bringar mig solens första
varma stråle vid tidig väkt
endast vemod i veknadt sinne,
endast känslor med sorgen släkt.
Hvarför vakar i sorg mitt öga
än, när natten vid stjärnors prakt
öfver leende skär och vatten
mörkrets söfvande slöja lagt?

Som en tändande morgonljusning
log emot mig min första dröm,
full af värmande unga känslor,
kraftig, eldig, vårfrisk, öm.
Drömmen nådde en dag sitt zenit.
Natten stundat så kall och tyst.
Mörka, söfvande töcken hölja
nu det hopp, som så fagert lyst.

Därför griper mig morgonsolens
första stråle så underbart,
därför slutes, trots natt och mörker,
icke ögat till ro så snart.

Nec.

Hjalmar Neiglick.

Några minnen af **Axel Lille.**

Det var på våren 1884. Den kände svenske föreläsaren Carl von Bergen hade blifvit hitkallad att hålla några föredrag om „framtidens kristendom“, föredrag hvilka redan tidigare tillvunnit sig uppmärksamhet i Sverige. Men denna uppmärksamhet blef dock ett intet mot det uppseende de här skulle framkalla. Ett skri af förbittring gick genom de högkyrkliges led. Man ville beröfva vårt folk dess fäders tro, man vågade utmönstra kristendomen för att i dess ställe sätta den krassa gudsförnekande materialismen såsom trosdogm. Och för detta ändamål vädjade man till resultaten af den fria vetenskapliga forskningen.

I kyrkans egne män och i en högkyrkligt reaktionär tidningspräss såg man de självskrifna försvararne af tron och den officiella kristendomen. Men man fann ännu mer än man till och med vågat hoppas. Man fann tre professorer och en docent vid högskolan, hvilka trädde upp till försvar för den af hr v. Bergen kränkta vetenskapen och protesterade mot att en okunnig lekman ur den naturvetenskapliga forskningens resultat vågade företaga sig att draga slutsatser i fråga om dogmerna och religionen. Hr v. Bergen skulle krossas af teologin, naturvetenskapen och filosofin i broderlig förening och den räddade rättrogenheten triumfera öfver villoandarne och villomeningarna.

Men det jäste bland de unge vid högskolan, hvilka för sig vågade taga i anspråk samma rätt att träda upp till försvar för forsknings-, tros- och yttrandefriheten som de med universitetsdiplom hallstämplade vetenskapsmännen. Det blef *Hjalmar Neiglick,* som skulle föra de unges talan.

I eld och lågor rusade han upp till mig med de fyra vetenskapsmännens broskyr i handen. „Har du läst något mer Tartuffianskt än denna skrym-

tande kvasi vetenskapliga protest?“ var hans första fråga. „Det vore en skymf mot vår högskola och oss studenter, om icke detta slag i ansiktet mot alt hvad vetenskaplighet och tankefrihet heter, blefve besvaradt. Du skall gifva mig plats för ett bemötande“.

På aftonen återkom han försedd med nödig literatur och så begynte nedskrifvandet af kritiken. När han tröttnat att skrifva sprang han upp och kastade af sig rocken för att finna luft under trycket af sin rastlöst arbetande tanke. Han gaf sig knappast tid att hvila tils jag hunnit tillkalla en stenograf, som upptecknade hvad han gående af och an i rummet dikterade. Så fortgick arbetet till långt in på morgonen samt under förra delen af därpå följande dag och natt. Inom mindre än halftannat dygn var bemötandet färdigt, rapsodiskt visserligen såsom det först framträdde i tidningens spalter, men logiskt klartänkt, en ljungande protest mot hyckleriet och filisteriet under vetenskaplighetens mask.

Må man icke tro att Hjalmar Neiglick underskref en hvar af föreläsarens satser. Långt därifrån! Trots sin ungdom var han en altför självständigt tänkande kritiskt anlagd natur för att icke finna misstagen och de brister i bevisföringen, hvilka en skickligt hopsatt form väl kunde öfverskyla, men icke dölja. Han uppträdde icke för att försvara föredragarens lärosatser, men väl den tjänst hans föredrag gjord den fria tanken i vårt land. Man förstår detta om man läser följande rader i bemötandet af de fyra vetenskapsmännen: „Ty om en populär föreläsare begår några detaljfel i någon eller några af de många vetenskaper han tvingas att beröra, så hotas icke vetenskapen däraf det allra minsta. Men om tankefrihetens legaliserade representanter ropa ut att den fria världsåskådning denne föreläsare förkunnat icke har någon betydelse, då ha de gjort gemensam sak med den okunniga ljusskygga hopen mot tankefrihetens sak och då hotas denna tankefrihet så allvarsamt som det gärna är möjligt“.

Tidningsartiklarna mot de fyra vetenskapsmännen omarbetades i vissa detaljer och utgåfvos i broskyrform af märket Arius. Härom skref Neiglick i företalet: „Signaturen blir densamma som under tidningsartikeln. Ty då jag är hvarken professor eller docent, och då personen brukar gälla mer än saken, lär den rättvisaste dom kunna falla, om jag sätter ut hvarken namn eller titel. Men det är icke för att få säga saker, hvilka eljes blefve osagda, som jag behåller min anonymitet. Tvärtom är jag villig att, om så uppfordras, stå för hvart ord i denna kritik, som härmed öfverlämnas åt den tänkande och dömande allmänheten“.

Från den stund kritiken såg dagen var Hjalmar Neiglick de unges man vid högskolan. Han hade gifvit luft åt tankar, som länge återhållna, omsider måste få ett uttryck. Af honom, den genom sina kunskaper och sin glödande intelligens självskrifna banerförarn, väntade man nya slag för den fria tankens rätt att vara en inföding äfven i detta land.

Dessa förhoppningar blefvo icke häller svikna. Inom några få år hade Neiglick aflagt kandidatexamen och specimenerat samtidigt för doktorsgrad och docentur med en filosofisk afhandling bygd på en hittils hos oss knappast känd, ännu mindre använd ny forskningsmetod. Från åhörarbänken hade han vid år, då andra ännu fortfara att vara lärjungar, med ett slag stormat katedern. Där blef hans lott så godt som omedelbart att på sina skuldror bära den börda, hvilken i fråga om undervisningsskyldighet åligger ordinarie professorn i filosofi.

Men man lefver icke af att vara tjänstförrättande professor i filosofi vid vår högskola, allra minst om man såsom Neiglick följer sin hjärtas röst för att sluta det förbund, som varaktigast kan bygga lifvets lycka. Han blef samtidigt tidningsman, som akademisk föreläsare och examinator.

Hvem erinrar sig icke hans ofta djupttänkta, alltid uppmuntrande och vägledande kritiker, särskildt då det gälde inhemska författare? Hvem glömmer väl hans spirituella teaterkåserier? Men få äro de som känna hvilken möda det kostade honom att, sedan dagens vetenskapliga arbete var slut, efter en på teatern tillbragt afton använda nattens sena timmar för att kasta ut dessa underhållande, ofta blixtrande recensioner öfver ett teaterstycke, hvilka tyktes hopkomna så lätt som på lek. Det var under detta växande arbete hans fysiska kraft tum för tum nöttes ut, medan de ständigt spända nerverna i hans hjärna längtade efter hvila.

Då var det åter i kretsen af ungdomen, han för ögonblicket fann den ro och vederkvickelse, hvarefter han trängtade. Vald till kurator för nyländska afdelningen stod han såsom medelpunkten och den lifvande impulsen i en kamratkrets, som i honom såg förkroppsligadt alt det bästa hvilket rörde sig inom denna.

Så skulle afdelningen i juli 1889 fira sin första sommarfest på Raseborgs ruiner. Kuratorn var självskrifven festtalare och talet blef ett låftal öfver hafvet, till hvilket Neiglick, ifrig seglare, städse kände sig dragen af en oförklarlig frändskapskänsla.

Jag vill icke närmare ingå på detta af en frisk hafsvind genomandade uttryck för frisk känsla och sund lefnadsfilosofi, fördunklad endast af en skugga

af pessimism, ett stundom framskymtande karaktärsdrag hos denna äkta son af det nittonde seklets sista decennier. Men jag vill med några ord visa huru Neiglick arbetade.

Aftonen före afresan till sommarfesten fick jag besök af honom, som direkte kommit in till staden från sin sommarbostad på landet. „Kan du gifva mig nattkvarter; mitt hem här är tomt? Jag nödgas sätta natten till, ty ännu har jag ej egnat mitt stora festtal en enda tanke“. Han erhöll hvad han begärde och under nattens långa timmar föddes talet i hans hufvud. Ångbåten skulle afgå kl. 7 följande morgon. En half timme tidigare stod han efter en genomvakad natt vid min säng och deklamerade, full af entusiasm sitt tal, ifrig att höra mitt omdöme. Jag hade all möda att få honom att skynda till båten för att kamraterne icke skulle nödgas vänta. Så drog den glada skaran af på en färd, som blef ett glädjetåg för ungdomen och ett triumftåg för Neiglick.

Sedan återsåg jag Neiglick först på hösten efter återkomsten från studentmötet i Paris, där han hade fört våra studenters runor med ära. Han var då trött, ja dödstrött och han föll några veckor därefter för att sjunka i den modersfamn, hvars armar aldrig skulle gifva honom åter.

När jag så ser Hjalmar Neiglick framför mig i hans bästa stunder, har jag svårt att göra det klart för mig att han var ett barn af vårt lugna, trumpna, trögtänkta folk. Fastmer står för mitt minne hans spirituella personlighet såsom en planta vuxen ur den solbelysta jord, där drufvan mognar för ädelt vin. Här på sitt hemlands kulna mark hann han ej sin fulla mognad. Hans kraft bröts af arbete och näringsbekymmer. Men då jag tänker på Hjalmar Neiglick och alla de lofvande krafter, som fosterlandet förlorat i förtid, så fylles mitt sinne med vemod. Hade vi offrat litet mer för att lätta deras börda i lifvet, så hade vi behöft offra mindre på blommorna för deras grafvar.

Tiden gick.

(Fragment.)

Hon väntade alt af våren,
ung i hjärta och sinne
och ung till åren.

Tiden gick — förgråten hon såg sig om:
ej ens ett enda minne
värmde, när vintern kom.

*

Hon fruktade ensamheten.
Längtan ånyo vaknat,
fast omedveten.

Tiden gick — och åter var våren slut.
„Älskade!“ Ack, hon saknat
hvad hon ägde förut.

Mikael Lybeck.

Den gyldne Kæde.

Den store Sangerinde løftede sit Hoved og med det blege Ansigt vendt mod Lægen — et Ansigt, der var hvidt og hvor kun Øjnene livede, sagde hun.

— Doktor, De spørger mig, hvoraf jeg lider?

— Jeg lider fordi jeg elsker og er blevet forladt.

— De spørger mig hvorfor jeg hader Deres Medikamenter og viser dem bort?

— Jeg hader dem, fordi de giver mig Kraft til at lide endnu mer.

— Uden dem er jeg kraftløs, og min Sorg er kun min døde Sjæls Liglagen og selv mit Hjerte synes at have hørt op at slaa.

Hun tier mat, og di tunge Øjne, — Øjnene, en Verden har beundret — stirrer kun ud i det tomme Rum, stirrer med *deres* Blik, for hvem alle ting døde.

Og atter talte hun dæmpet som *den*, der taler om det Svundne:

— De spørger mig hvad han var mig?

— Han var mit Liv og uden ham har jeg ingen Sjæl. Mine Øjne er døde, for de saa kun ham, og min Tunge er død som kun kalte ham. Og hver Dag vi var skilt — hver Dag i otte Aaar — hver Skilsmissens Dag var et Mord.

Hun holder atter inde og som Ordene rummede hvert eneste Minde om alle disse Aars Ømhed og Elskov sagde hun:

— Ja — hvor vi elskede hinanden.

Hun taug længe för hun talte igen, grundende, uendelig træt som den, der for tusinde Gang slæber densamme tanke efter sig i den samme furede Ring:

— Men hvordan kan da Kærlighed dø?

— Svinde bort . . . . som den dyre Essents i et Kar, saa det bliver omt — tomt som nu mit Hjerte er.

Hvordan døde hans Kærlighed?

— Ti en Dag da *var* den død. Og jeg, jeg vidste det fra den første Time. For den, der elsker, er hver Nerve en Sans, der fornemmer, om hun elskes. Og hvert Kærtegn var en Lidelse — som jeg stjal.

— Jeg søgte i hans Øjne, jeg søgte i hans Stemme, — jeg søgte i hans Nærhed — den Elskov som var ikke mer.

— Men han fandt Paaskud til at løsne sine Hænder fra mine, og han rækte mig sin Kind, naar jeg søgte hans Mund.

— Og hvor de saa rimelige ud, de Paaskud, Doktor, og hvor de nagede mig i en træt Pine. Og hvor de bestændig blev fler og fler, og de voksede sig till Løgne . . . .

— Ja, vi lærte at lyve . . . . lyve begge . . . . Aa, Kærlighedens Narværk er ubarmhjertigt i vort Hjærte.

— Jag *stjal* hans afdøde Elskov som Ligrøverne, Hr Læge, der ved Nattetid stjæler de kolde Lig og gyser.

Hun tier og for første Gang gaar en smertelig Trækning hen over det hvide Ansigt, der har været ubevægeligt som en Statues:

— Og endnu mer lærte jeg, bliver hun ved, mens øjnene bestandig betragter det tomme Rum: mer endnu lærte jeg, mer end at lyve, mer end att stjæle . . . . Er den Elskendes Fejghed da uendelig?

— Jag lærte at lade mig bedrage.

— Den Dag da hun drog ind i vort Liv, som en Dag havde tagit hans øde Hierte. Og vi levede i det samme Hus og sammen flakkede vi gennem Landene . . . . Og jeg saa deres Elskov og selve min Nærhed æggede deres Lidenskab, som voksede sig endlös i Hemmeligheden og Tusmørket — og jeg blev, Doktor, jeg blev og jeg levede af Smulerne fra deres Elskovs Bord.

Og jeg sagde til mig selv, jeg vilde *vide*, hvad jeg saa hvert Nu og jeg levede for at fravriste ham et Ord *der,* hvor mine Øjne vidste alt.

— Ti hvor han elskede hende.

— Og jeg hørte ham kalde hende med mine gamle Navne — jeg hørte det og jeg blev. Han gaf hende mine gamle Kærtegn og hans Kys søgte paa hendes Legeme de samme Steder, som hans Mund hos mig havde elsket og, Doktor, jeg saa det og jeg — blev.

— Alt deres Væsen var Kærtegn, og for mine Øjne, for disse Øjne, gled deres Legemer sammen, drevne i den altid vaagne Ømhed . . . . Og jeg blev, fordi han ikke tilstod . . . .

Sangerinden tier paany og som for at undertrykke en pinefuld Lidelse trykker hun den slappe Hand mod sit Bryst:

— Og hvert Sekund af deres Liv *var* Tilstaaelsen . . . .

— Indtil da . . . .

Hendes Stemme bliver hastigere og Ordene faar Smertens Energi:

— Vi klædte oss i samme Rum, og vi sang i den samme Opere — jeg og . . . . hun. Jeg kom fra Scenen og blottet sad hun foran sit Spejl . . . . og jeg saa . . . . den gyldne Kæde om hendes Liv.

— Det var en Kæde fra Firenze — — — saa fin og tynd . . . af Guld . . . . I Badet en Gang i Venedig, havde jeg kædet den om hans Liv . . . . Alle vor Elskovs Eder hang som Kys i dens Masker, og hvert Led i dens Guld var ett Minde om vor Ømhed . . . .

— Kæden havde han givet hende.

— Da Havde han ogsaa givet hende Fortiden. . . .

— Ikke Alderdommen blot, hvor vi skulde levet sammen, gamle i Mindet, som bliver rent og rødt, ikke Nuet blot med Kaertegn, som braendte.

— Fortiden gav han med min Kæde, Doktor, Fortiden — mig.

Då var som Mindet om mig ofrets til hende.

Sangerinden taug og ligesom halvt i Vildelse, med en Røst, der pludselig fyldtes af en øm Sødme, sagde hun:

— Ja, den var kiøbt i Firenze — en Vaar — hvor jeg husker det vel — der var blomstrende Mandeltraer langs Floden . . . . I Victor-Emanuelsgade kiøbte jeg den. Det var hos en gammel Mester . . . . hvid og bøjet . . . .

— Han gav mig Kæden, og han sagde, mens han holdt den op i sina Hænder — den Traad af Guld:

— „Signora, den er ubrydelig“ . . . .

Sangerinden lukkede sine Øjne, to Taarer, smaa som hos gamle Folk eller dem, der er blevet trætte af at græde, laa i hendes Øjnevipper:

— Den Aften drog jeg bort. Jeg talte til ingen . . . . Hvem skulde jeg vel bebrejde noget? *Jeg* havde jo været Tiggersken, og jeg gik.

Men nu Doktor, vil jag sove eller dø . . . Men søvnen er kun de Lykkeliges øjentjener og døden rør ikke til den Ulykkeliges dør.

Hun taug.

Lægen talte ikke.

Han saa længe paa den skønne kvinde, der var bleg med buede Læbe, mørkrøde, som Kalken af en Blomst. Og han tænkte paa alle de Mænd, hvem det vilde være Livets Lykke att knæle ned foran denne Seng.

Men hun aabnede atter Øjnene og talte:

— Spørger De mig, om jeg da ikke har min Kunst?

— Og vil De sige mig, Doktor, at Tiden bringer Glemsel?

— Min Kunst var han, og han var Herren i min Sang. Dette Legeme, som han elskede, udstillede jeg stolt, og til Mændene, der begærede, var det som raabte jeg:

— „Se, dette er hans“ . . . .

— Men nu skal ingen se det mere, ikke mine Skuldre, ikke min Hals, ikke min Slankhed . . . .

— Og jeg vill begrave mit unyttige Legeme.

Hun rakte pludselig de dejlige Arme op i Luften, mens hun talte, og som i mat Harme over denne Skønhed, som ikke var død med Hendes Hjerte, lad hun dem igen falde ned paa det hvide Lagen.

Mens hun betragtede Lægen, sagde hnn da — og der var en uudgrundelig Smerte i hendes Ord —:

— Hvor der er let at være ulykkelig for den, som ikke har kendt Lykken.

Lægen sat taus. Han fandt ingen Ord.

Herman Bang.

Ångbåten går.

Den har lastat i Sörnäs och flere dagar har man väntat på, att den ändtligen skulle bli färdig. Nu ligger den i södra hamnen, klar att gå om en timme. Latsrummen äro fylda, blott passagerarena återstå ännu att tagas ombord.

Tung, svart och kolossal ligger den där, med fören högt i vädret och aktern, som saknar tak och promenaddäck, sänkt i nivå med kajen. Dess yttre inbjuder icke till en färd öfver hafvet. Det ger att oblandadt intryck af fraktbåt, ett intryck af vynchar och kettingar, kol och sot, lukt af maskinolja och trångt om rum. Hvarje antydan om den komfort, som synes oss vara en lång sjöresas oeftergifliga vilkor, saknas. När jag påminner mig, att det dock alltid i annonsen heter: „elegant inredd för första klassens passagerare“, förefaller mig detta nästan lika löjligt som om man på dörren till ett af trämagasinerna därborta vid Badhusvägen plötsligt finge läsa: „Att hyra: en bekväm våning med badrum etc.“

Det är fullt af folk på stranden. Turen är en af de sista direkta, man riskerar sig på såhär sent om hösten, och alla hyttplatser hafva långt på förhand abonnerats. Som alltid vid denna tid, finnas bland de resande många, hvilka nu för hela arbetsåret lämna sitt land.

Och särskildt är det denna gång en hel mängd unga flickor. De hafva uppgjort ressällskap med hvarandra för att ingen må blifva ensam på denna sin första färd ut i världen, bort från föräldrars och syskons trygga närhet.

I skilda grupper omringas de af släktingar och väninnor på stranden. Hvar och en kommer med ett råd, ett paket med godt eller några blommor, och det är ett tackande och pratande utan ända. På litet afstånd står en dubbel rad af människor, liksom statister i fonden af en scen — halfbekanta,

som ej vilja tränga sig fram, och nyfikna åskådare. Bland dem kanske någon blyg tillbedjare, som vill uppfånga en sista skymt af en bekant blick, men icke vågar sig närmare. Han är i alla fall helt tillfredsställd, ty han har gjort sig påmint genom en blomsterhälsning, som väntar i hytten.

När båtens gälla klocka ringer andra gången, börjar kyssandet. Ansikte flyger mot ansikte, det träffar hvar som hälst, på kinden, på örat eller halsen, och hattarnas brätten stöta mot hvarandra. Så rusar man ombord, men ännu på landgången vänder man sig om och ropar till de kvarblifvande: „hälsa tant Mimmi“ eller „glöm int' att skicka tidningar!“

Sedan stå de alla i en klunga däruppe på kommandobryggan. Ljusa flor kring de mörka reshattarna, hvita näsdukar, framtagna för afskedsviftningen, blommor i en halfcirkel från ena axeln till den andra och blommor i händerna, halfförgråtna ögon, men röda kinder och leende läppar. Öfver dem sveper sig en härlig Oktobereftermiddags solsken, fullt och varmt som i Augusti, liksom för att lägga ännu starkare förgyllning på deras framtidsförhoppningar. Och den samlade bild man får, gör ett intryck som om ur den mörka, döda massans midt plötsligt hade skjutit upp ett brokigt blomsterstånd, hvars knippen fulla af lifskraft svälla och prunka i solen.

Vemodet, som afskedet alstrar, räcker blott ett ögonblick. Den obekanta världen där ute, som så länge hägrat för deras håg, den har rykt dem ett steg närmare så fort de kommit ombord. Båten är för dem nästan ett stycke af utlandet: den har ingenting mera att göra här, den hör nu till det andra landet därborta och skall glida mot det, liksom draget af en magnetisk kraft. Och från den stiga de direkt ner på denna jord, i hvars rika guldådror de skola finna skatter för sin framtid.

Ty för visso skall utlandet ge dem alt. Några skall det ge sin konst och några sitt språk. En skall i dess förströelser pröfva hållbarheten af unga känslor, en annan skall det måhända bringa glömska af redan genomgångna brytningar. Allas förhoppningar skall det realisera. Redan den främmande luften skall vara tillräcklig att föra till hastig utveckling och mognad, alt, hvad de åtrå, skall nås utan möda och strid, och som nya, fullfärdiga människor skola de vända åter.

Liksom en brud på sin bröllopsdag, njuta de i dunkla aningar af en stor lycka, som väntar dem, men hvars egentliga art är dem okänd.

* * *

Så fara de hvarje höst och komma tillbaka på högsommaren, när arbetet där ute slutar.

I början berusar dem utlandet fullständigt. Allting ter sig som sedt genom sommarkvällens fina solrök, hvilken afrundar stötande konturer, förmedlar mjuka färgöfvergångar och idealiserar värkligheten. Icke blott i de stora dragen. Hvart ansikte, som man möter, är vackrare, hvar munsbit, som man äter, läckrare än i hemlandet, och vid hvarje steg säger man till hvarandra: detta är dock någonting annat än därhemma! — Man hyser nästan ett medlidsamt förakt för Finland och beklagar sitt öde att vara född i en så ful och torftig omgifning.

På detta sätt förgår någon tid, under hvilken man passivt låter utlandet liksom strömma in i sig genom alla porer. Men sedan måste man dock taga i med arbetet på allvar. Och man har icke gått två dagar på ateliern eller skrifvit två uppsatser för sin professor, innan man märker, att frukterna, efter hvilka man blott trodde sig behöfva räcka handen, hänga långt borta i fjärran. Hvad ens stackars talang förefaller liten i bredd med dessa jämnårigas, som hafva den rena gudagnistan, och huru man ännu har mycket att lära för att kunna svarfva en enda fras i det främmande tungomålets värkliga anda.

Man fattar de mest energiska beslut att trotsa svårigheterna. Man behöfver ju icke ställa sitt mål så illusoriskt högt som man i sin ungdomliga oerfarenhet gjort, man skall nog i alla fall hämta hem en mängd med nya ideer och reformera det konventionella arbetet där.

Vintern kommer, man fryser i sina rum och låter en förflugen tanke fara till kakelugnarna i hemmet. I pensionen, där alla människor voro så ytterst intressanta i början, blir det smått enformigt: man har diskuterat ut skådespelare och sångerskor, man känner alla pensionärernas familjeförhållanden, och ingen bryr sig om att höra på, när man försöker föra talet på Finland. Maten är evigt den samma, man tycker sig till och med märka, att den försämras och att det alt mer blir ställdt på ekonomi. Det är dyrt att lefva för en själf också, och teater- och konsertbesöken måste bli alt glesare. Museerna kosta ju ingenting, men man har ej samvete att på sådant offra någon tid af de få månader som återstå.

Mot våren inträffa åtskilliga anfall af deciderad hemlängtan. Under dem tyckas många af fosterlandets förhållanden rätt drägliga, till och med i visst afseende bättre än de främmande, hvilka man nu närmare lärt känna. Människorna börja alt mera förefalla som marionetter, hvilka själlöst glida

förbi en och med hvilka man ej har någonting gemensamt. Och man får behof efter en omgifning, som förstår en, och längtar att i egen värksamhet omsätta hvad man lärt.

Småningom får tanken på hemkomsten nästan samma tjusning som tanken på utlandet hade förr. Och ju närmare man nalkas hemmets strand, desto otåligare blir man att nå den. Hvad det skall bli egendomligt att träffa alla bekanta, huru de skola fråga ut en, huru man skall berätta och ge dem nya vyer. Och hvad ens modärna sommardräkter skola taga sig fina ut i bredd med deras gammalmodiga och smaklösa. När man sedan om hösten återvänder till hufvudstaden, är man färdig och har sin plats markerad i samhället. Man utställer sin tafla på höstexpositionen och väcker uppmärksamhet, eller aflägger „praktiskt prof“ med alla röster och får första lediga tjänst . . . .

Men hemma är alt sig likt och förblir sig likt fastän man kommit med nya ideer och nya kläder. Det visar sig, att ideerna icke äro lika nya för andra som för en själf, ehuru det ej gått att odla dem i den kalla jorden här uppe, och de nya kläderna sticka för bjärt af mot omgifningens hemgjorda. Man märker snart, att man småningom måste assimilera sig med den i det ena som i det andra. — Man utställer sin tafla och kritiken säger, att man ännu har mycket arbete kvar, innan man trampat ut lärskorna. Man söker en tjänst, men det finnes äldre konkurrenter, som också varit ute och som veta lika mycket, kanske mer.

Den, som rest för att pröfva sina känslor, finner måhända deras föremål i andra känslors bojor, och för den, som rest för att glömma, rifvas minnena upp så fort foten är satt i land.

* * *

Det ringer för sista gången, ångbåten lägger ut och glider långsamt från kajen. De sista orden kastas ännu mellan däck och strand, snart ser man blott näsdukar vifta uppe på kommandobryggan och hör ett otydligt sorl af röster, som påminner om barnens bullersamma prat på hemvägen från skolan.

Vi, som följt, gå tysta uppåt staden igen. Vi hafva sett så många fara samma väg med samma illusioner, och sett dem komma tillbaka. Och slutligen säger någon, efter att hafva vändt sig om och kastat en blick ut åt hafvet:

— Dimman stiger. Utanför Gråhara få de lägga sig för mist på en tolf timmar.

V. Jelm.

De skeppsbrutna.

(Till gruppen i gips af Robert Stigell).

Det brakar och hviner i tackel och tåg
och fram öfver bord sköljer skumbetäkt våg;
ren bultarna lossnat, hvart segel är bräkt,
och rodret är sönder och lyktan är släkt.

*

Så hemsk ryter stormen och böljorna slå,
alt högre de upp mot de skeppsbrutna nå.
På lösrykta spillror af vrakvorden slup
de sökt sig en tillflykt från hotande djup.

En farkost han skönjt bortom böljornas kam.
I hopp om att räddning i tid hinner fram
han vinkar. Skall ohörd hans bön väl förbli,
skall skymtande seglet blott ila förbi?

Constance Ullner.

En finsktalande i Rom

för 500 år sedan.

Hela katolska världen, och därtill Sverige, har i år firat heliga Birgittas minne med anledning af det halfva årtusen, som förlupit sedan den västerländska kristenhetens chef med all kyrkans ståt och högtid i Rom inskref den svenska kvinnan *Birgitta Birgersdotter* i helgonens bok. Finland bör icke häller glömma henne. Åbo stiftet tillhörde den kyrkoprovins, som skänkt världen den namnkunniga sierskan, lika väl som Linköpingsstiftet, där hon grundade sin *samskola* för folkets kristliga uppfostran. Till Åbostiftet sände denna samskola sina dugande elever för att grunda ännu en.

Ja, det låter kanske underligt, att höra Vadstena och dess dotterkloster Nådendal kallas *Samskolor för folkets kristliga uppfostran:* men *det* var just hvad heliga Birgitta ville hafva dem till. Både män och kvinnor skulle, enligt hennes klosterregler, genom renlefnad i bön och åkallan, genom predikan och bokskrifvande på folkets mål värka för gudsfruktans och goda seders spridning bland folket.

Sveriges bokskatt bär också rikt vittnesbörd om hvad Vadstena konventen uträttat. Tjocka postillor, talrika berättelser om heliga mäns och kvinnors lefverne, hjärtstärkande betraktelser öfver religiösa ämnen, öfversättningar af bibelböcker, heliga Birgittas egna uppenbarelser och lefverne — och ännu mycket mer — göra Vadstena till den svenska medeltidsliteraturens hufvudort. Männen predikade och författade, men en kvinna var deras chef, och både abedissor och klostersystrar hafva författat, öfversatt och skrifvit på pergament ej få af de böcker, hvilka tillhört Birgittas stiftelse och i våra dagar gjorts tillgängliga för studiet.

Heliga Birgittas kamp mot synden och flärden riktades kraftfullt mot tidens ondska, mot konungar, påfvar, kejsare och stormän, utan all försyn.

Bättring är hvad hon påyrkar. Hon sände biskopen i Åbo med befallning till den i Frankrike residerande påfven att mäkla fred mellan de stridande konungarna af England och Frankrike samt begifva sig till Rom att bättra sig och bota kyrkans refvor. Hon drog sedan själf till Rom och lefde där i mer än 20 år, outtröttlig i fattigvård, i botpredikan, i späkningar och bön. Och alla hennes klara och ädla tankar, alla hennes svar på egna och andras frågor, alla hennes straffpredikningar — syntes henne som uppenbarelser. Icke kunde hon af sig själf något tänka eller tala, alt kom ifrån Guds nåd. Och hela hennes samtid trodde så med. Icke häller var Birgitta den enda, som i fjortonde århundradet talade med himmelsk tunga emot jordelifvets ogudaktighet. Men hon var den väldigaste anden.

Född i höghet och rikdom, kungahusets frände och i flere år drottningens öfverhofmästarinna, lagmans dotter och lagmans maka, kunde Birgitta röra sig vid hofven med full à plomb: men hon kunde ock lefva med de fattiga och usla. Och hon hade vida skarpare blick för de storas synder, än för småfolkets. Präster straffar hon gärna. En hel bok i hennes uppenbarelser berättar hur en boklärd munk står på en stege mellan himmel och jord och munhugges med himmelens herre, som vänligt gendrifver alla hans oförskämda inkast.

Men det vi här skulle berätta ur heliga Birgittas antekningar från Rom, *om den finsktalande mannen,* står i sjätte boken af „Uppenbarelserna.“ Med anledning af denne pilgrim, som i sin själs nöd vändt sig till Birgitta, får hon en uppenbarelse, som väl kan förtjäna att i nysvenskt mål återgifvas — så blir den kanske äfven öfversatt för de många, hvilka i likhet med finnen i Rom på 1300-talet, ej känna svenskt mål.

„En man från Åbo biskopsdöme“ — heter det — „kom till Rom, ej kännande svenskt mål. När han ville gå till skrift, fick han ingen skriftefader, ty ingen i Rom förstod hans mål. Så sökte han upp Sankta Birgitta och sporde henne hvad han skulle göra.“ (Hon måtte således ha förstått och nödtorfteligen kunnat meddela sig med honom). När nu Birgitta betänkte hvad hon skulle svara, antogo hennes tankar den vanliga formen. „Kristus sade till henne: Den mannen gråter, emedan han icke får skriftefader. Säg honom, *att hans vilja är honom nog.* Hvad hjälpte röfvaren på korset, om ej god vilja. *Eller hvad upplåter himmelrike, om ej god vilja att vilja godt och hata ondt?* Eller hvad leder till helvete, om ej ond vilja och åstundan? Var då icke Lucifer väl skapad, eller har jag, själf godhet och dygd, skapat något ondt? Ingalunda, utan sedan Lucifer vannytjade sin vilja och vände den

vanskapliga, då blef han ond („illir“) af ond vilja. Stånde därför denne mannen fast och gånge ej till rygga. Och när han kommer till sitt fädernesland, tale han då och höre sin själs hälsa af män som förstå honom och antvarde dem sin vilja och lyde hällre rättsinniga mäns råd än egen vilja. Men dör han på hemvägen, då skall honom gånga som jag sade röfvaren: du skall vara med mig i paradis.“

God vilja att vilja godt och hata ondt upplät altså S:t Birgittas himmel för den finska pilgrimen, midt under gerningarnes och aflatens tidehvarf. Och Roms kyrka böjde sig för sierskan.

Hennes landsmän kunna sannerligen gå och göra sammaledes, utan minsta hinder af den „rena evangeliska läran.“ Birgitta är dock svenska medeltidens *enda* världshistoriska person.

H. W.

Återseende.

Där såg jag henne åter halfliggande på couchetten i samma ställning, som jag så ofta förr sett henne intaga. Men det var länge sedan dess. Många år lågo mellan förr och nu.

Då var hon ung. Det rika, mörka håret slöt sig i mjuka vågor kring den rena pannan; ögonen hade det ena ögonblicket ett svärmiskt, drömmande uttryck, det andra spred sig småleendet, som likt ett solsken förskönade hennes drag, ända fram i ögonvrån. Då var det som om också ögonen skrattat, ett skalkaktigt, vinnande skratt, som lockade andra att följa exemplet. Huru gärna lät man ej blicken hvila vid de fylliga, röda läpparna och de vackra, hvita tänderna, som likt glänsande pärlor framlyste då hon talade! Det var lifsglädje och ungdomsmod, som strålade en till mötes ur hvarje drag af detta ansikte, hvilket utan att vara vackert, dock var ovanligt tilltalande.

Och hennes prat sedan! Huru väl jag mindes också det! Barnsligheter för det mesta, roliga infall, små kvickheter på andras bekostnad, när hon var vid uppsluppet lynne eller i sällskap. Erotiskt svärmeri under förtroliga stunder, kanske altför mycket erotiskt. Kärleken skulle för henne spela hufvudrollen i lifvet, det var alldeles klart. Och att lifvet kunde gestalta sig till annat än en komedi eller ett skådespel med godt slut, föll henne då aldrig in.

Den ena romanhjälten efter den andra framlockades lifslefvande af den lifliga fantasin och själf tänkte hon sig alltid som hans lyckliga brud. Lyckliga, ja, ty det var för tjugu år sedan, när romanerna i de flesta fall slutade med att de älskande fingo hvarandra. Och mycket romaner läste hon. Men hon icke blott läste dem, hon så att säga genomlefde alla delar däraf, som behandlade känslolifvet. Hon tänkte sig själf i hvarje spännande belägenhet och njöt af den sinnesrörelse, som däraf framkallades.

Huru hjärtligt skrattade jag ej då åt hennes infall och huru lifligt beundrade jag ej hennes romantiska svärmerier! Nu, tjugu år senare, såg jag alt i en annan dager. Mycket vinner på att återses i minnets spegel, men ett och annat finnes äfven, som förlorar därpå.

Jag var stolt öfver den uppmärksamhet hon ådrog sig i sällskapslifvet och jag trodde, i likhet med henne själf, att de flesta män med förtjusning skulle tagit henne till hustru, om hon blott velat. För öfrigt ansåg jag henne vara en ovanligt rikt begåfvad varelse, af hvilken man hade skäl att vänta och hoppas mycket.

Under gynsammare förhållanden hade hon också tvifvelsutan blifvit annorlunda än hon nu var. Svaga karaktärers utveckling är i hög grad beroende af omgifning och förhållanden. Om hennes tankar genom en ordnad värksamhet, ett allvarligt arbete bragts i en annan riktning, hade alt kunnat blifva godt och väl. De trånsjuka drömmarna hade då fördunstat inför lifvets allvarligare kraf, liksom de nattliga töckenbilderna försvinna för solens genombrytande strålar.

Till det yttre var hon icke mycket förändrad. Tiden hade här farit varligt fram och icke kvarlämnat många spår. Håret var lika tjokt och glänsande svart som förr, hyn oklanderlig. Vid närmare granskning kunde man dock upptäcka en mängd små streck kring ögonen, pannan hade en och annan rynka, och när hon icke talade, såg det nästan ut som om läpparna frusit fast. Det var något stelt och beherskadt, något främmande, som jag icke kände igen. Gestalten var däremot lika fyllig och smidig som förr. Af den korpulens en kvinnofigur vid fylda fyratio år i de flesta fall antager, syntes här icke ett spår.

Hon såg onekligen betydligt yngre ut än hon var. Hon visste det själf och talade med så stor tillfredsställelse därom, att det ovilkorligen gjorde mig beklämd. Hvarför hade hon då icke mod att blifva gammal?

Vi samtalade, eller rättare: hon talade och jag hörde på. Huru sorgligt att finna henne så oförändrad! Samma erotiska svärmeri, som i ungdomen, samma otillfredsställda längtan, samma intresse för romanerna. Men nutidsförfattarne sluta oftast sina arbeten med ett frågetecken eller med att de älskande icke få hvarandra. Detta sorgliga faktum hade gjort ett djupt intryck på henne. Hon tog det nästan som ett dåligt förebud. Hon började frukta, att lifvet för henne kunde sluta på samma sätt.

Sluta! Nej, hon ryste för slutet. Huru förfärligt att dö utan att hafva lefvat, lefvat så, som hon i sina drömmar tänkt sig det! Hon ville, hon skulle

ännu taga skadan igen, taga fast på lyckan till hvad pris som hälst, om ock blott för en kort tid. Hvarför inte?

Hvarför hon förblifvit ogift? Antingen hade hon ej velat gifta sig medan tillfälle erbjöds, eller ock hade inga antagliga giftermålsanbud förekommit. Måhända hörde hon till det slag af kvinnor, som män finna nöje i att kurtisera, men ej vilja gifta sig med.

Hvarför hon ej i arbete sökt en afledare för sin otillfredsställda längtan. Ingen hade rådt henne därtill. De kvinnor hon vanligen sammanträffade med voro vekliga, flärdfnlla, ytliga, erotiskt anlagda dagsländor. Utan påtryckning hade hon ej haft energi att arbeta mer än hon jämt behöfde för att kunna existera. På betryggandet af kommande dagar hade hon aldrig tänkt. Hon hade endast lefvat för dagen. Hon hade glömt att tiden går, att intet står på samma punkt, att vi själfva, vår omgifning, alt är underkastadt föränderlighetens orubbliga lag.

Hon hade rest sig upp från couchetten och gått fram till spegeln. Timme efter timme förgick. Toaletten upptog henne helt och hållet. Åt de minsta detaljer däraf egnades den sorgfälligaste uppmärksamhet.

Till sist drog hon på sig ett par silkesstrumpor och tog fram ett par eleganta skor, hvilka gång efter annan försöktes, än med, än utan rosetter. Slutligen beslöt hon sig dock för att förse dem med ett par stora bandrosor.

„Vristen ser högre ut på det sättet“, menade hon, och tillade en stund därpå allvarligt: „En kvinnofot kan göra ett lifligt intryck på en man“.

Tankarna hade således icke urspårat. De gingo oaflåtligt i samma kretsgång.

Med djupt vemod vände jag mig ifrån henne. Nu förstod jag hvarför hon icke hade mod att blifva gammal.

Constance Ullner.

Flyttfågeln.

Från varma södern tidigt, med vårens första fläkt
Han drog hit upp till norden, ännu i drifvans dräkt;
Af sällsam längtan drifven han löste alla band
Och spände späda vingen helt gladt mot Suomis strand.

Här stod hans barndomsvagga, hans fäders enkla tjäll,
Här jollrade han lycklig i fridfull sommarkväll,
Här lärde han att fatta hur skön dock norden är
Med sina furuskogar och friska, fria skär.

Då gladt din sång hörs tona från höga björkens gren
Så enkel i sin skönhet, så oskuldsfull och ren,
Med vemod dock jag tänker: då nästa vårsol ler,
Kanske du lilla fogel för mig ej sjunger mer.

V. Lindman.

Drömmar.

I gästrummet på den åldriga herrgården stodo alla fönster öppna och de lätta ljusrandiga sommargardinerna fläktade af och an för vinden och fladdrade långt ut i det solljusa fria, likt längtande tankar, som sträcka sig efter det oupphinneliga.

Vid ett af fönstren satt en kvinna af obestämd ålder och blickade drömmande ut öfver näjden.

Det var en leende, solbelyst bygd i högsommarfägring.

Bortom en gräsbevuxen backsluttning kunde man mellan björkarnas skira löfvärk se en bit af strandängen, som sammetsmjuk låg och glimmade i aftonsolens varma belysning. Och bortom strandens lummiga löfdungar såg man ut öfver den vackra insjön, öfver holmar vikar och sund, långt bort till skogsåsens taggiga kam, där furornas toppar afteknade sig mot horizonten.

På strandängen bärgades hö.

Välfödda kampar drogo den fullastade höskrindan, varma och trötta, men så villigt och träget, som visste de, att det var sin egen bärgning de hjälpte till att hösta in.

Slotterfolk i ljusa, brokiga dräkter räfsade och lassade på under muntert glam och skratt. Deras glada röster och körsvennens högljudda rop ljödo klart i aftonens stillhet. Vinden fläktade frisk och förde med sig in ett helt fång friluft, mättad med aromatiska höångor, och borta på den stora gungan under hängbjörkarna hördes ungdomliga röster sjunga:

„Blommande sköna dalar,
Hem för mitt hjärtas ro — — — —“

Men hon, som satt där uppe vid fönstret tyktes ej se och förnimma något af julikvällens skönhet, af alt det stämningsfulla omkring henne. Omedveten om tid och rum, lät hon blicken sväfva ut i det obestämda, fjättrad af sina egna tankar.

Huru hon längtat att komma en sommar ut till landet, längtat att ännu en gång, fri alt tvång och all besvärlig pliktuppfyllelse, njuta och svärma i den fria naturen såsom fordom, då hon ännu var ung och lycklig. Det hade varit hennes käraste önskan under de långa, tunga år hon varit bunden i staden och slitit ut sig i främmandes tjänst.

Hon hade ändock väntat så mycket af lifvet, hade haft sina drömmar och illusioner, också hon.

Hon tänkte på sin barndoms- och tidigaste ungdomstid, på de lyckliga år hon i sorglös ro tillbragt i sitt fädernehem, innan hon kastades in i lifvets strid och lärde känna dess bitterhet.

Hon hade växt upp i en aflägsen landsbygd, som en vildfågel i skogen. Isolerad från den yttre världen hade hon ströfvat omkring på sin faders vidsträkta egor, öfverlämnad åt sig själf och omgifven af en storslagen natur.

Och hon kände sig hemmastadd i denna värld och blef förtrogen med dess vexlande lif och företeelser.

Naturen blef hennes vän och förtrogna, som jublade och gret med henne, som utfylde tomheten i hennes lif och vaggade till ro hennes fjärran längtande håg.

Skogen sjöng och berättade underfulla ting. Vågorna sjöngo, och hon tykte sig förstå deras sång. Sommarskyn och ovädersmolnet hade sin saga att förtälja, och fåglarna läto höra sin evigt gamla, evigt unga symfoni. Vassen i viken diktade noveletter i månskenet, näckrosorna stodo i tusen tankar och videbuskarna sträkte sina långa, sviktande grenar långt ut öfver strandens stenar, andlöst lyssnande. Fjäriln, som fladdrade förbi, sländan, som svärmade i solskenet, alla hade de sitt språk och hviskade förtjusande hemligheter i hennes öra. Hela naturen var för henne en hänförande dikt.

Att kläda i ord denna dikt, att tolka och besjunga alt som tonade och sjöng omkring henne, det hade varit hennes dröm.

Våldsamt upprykt ur sitt drömlif, obekant med det praktiska lifvets kraf, oerfaren, oförberedd, med ofulländad uppfostran stod hon en dag inför det skrämmande spörsmålet „dagligt bröd.“

Och lifvet grep henne. Oanade kraf togo henne fången. Staden slöt henne inom sina murar och kampen för tillvaran begynte.

Hvartill hon hade anlag och lust, hvart hennes håg drog henne, kunde ej tagas i betraktande.

Bröd för dagen, det var frågan.

Hon kom in i en krets af sträfsamma, driftiga människor.

Deras värksamhetsifver smittade henne. Hon drogs in i arbetshvirfveln och fick sin uppgift att fylla, också hon, och den tog hennes tid, hennes krafter och tankar.

Och hon var nöjd och tacksam, blott hon hade bröd och ej behöfde ligga andra till last.

Stundom hände det dock att det gamla drömlifvet fick makt med henne.

Då lämnade hon värkligheten med dess oroliga jäktande långt bakom sig och förvirrade sig in på fantasins område. Lät hon då någon af de nyförvärfvade vännerna kasta en blick i denna bedårande tankevärld, skakade de betänksamt sina praktiska hufvuden. „Drömmeri, svärmeri,“ ljöd det i korus. „Sådant lefver man ej af i vår nyktra tid. Poeten med guds nåde har ju knappast bröd för alt det han diktar, huru mycket mindre då medelmåttiga förmågor. Tänk ej på sådan dårskap!“

Och hon trängde med våld tillbaka sina drömmar och förhoppningar.

Det måste dock komma en tid då hon fick följa sin själs längtan, det trodde hon fullt och fast.

Men hon tyktes höra till dem som ha otur.

Lifvet handskades omildt med henne. Slag på slag drabbade. Hon kastades hit och dit, från hem till hem, från ort till ort, fick kämpa sig fram och gripa tag, där tillfälle till förvärf erbjöd sig.

Och drömmarna trädde altmer i bakgrunden, gömdes och begrofvos under hvardagslifvets materiella sträfvanden, trängdes undan af småaktig äflan och tärande brödbekymmer.

Och hon aktade sig att locka dem fram. De passade ej i hennes triviala tillvara. De fordrade en annan sfär.

Hon törstade efter frihet och sol.

Finge hon blott en gång, om också endast för en enda kort sommar, afkasta arbetsbördan, slita sig lös från den dödande enformigheten, vända ryggen åt staden och i någon grön vrå på landsbygden återfinna sig själf. Finge hon där, fri och sorglös, lefva om en del af sitt ungdomslif, drömma om sina ungdomsdrömmar, då skulle kanske alt som låg gömdt och begrafvet inom henne, spira upp och bära frukt.

Ja, så hade hon tänkt.

Och nu hade hon nått målet för sin mångåriga längtan. Hon var på landet.

Men, besynnerligt nog, hade den sinnesstämning hon drömt om als icke infunnit sig; det hade ej blifvit någonting af att svärma och drömma.

Juli månad var halft förliden, högsommaren inne, men alt gick hon ännu och väntade på högsommarstämning och solskenshumör, väntade — och väntade förgäfves.

Hon hade ändå alt hvad en sommarinackordent på landet kan önska sig för att trifvas: ett trefligt rum, härliga omgifningar, ett vänligt värdsfolk, sorgfritt och lugnt och en skara lefnadsglad ungdom, som alltid gärna tog henne med sig på sina färder och promenader.

Och hon hade varit med både bittida och sent, till lands och till sjös. Hon hade vandrat uppför kullar och bärg, sett ut öfver solbelysta landskap och blånande fjärdar och inandats berusande sommarluft. Hon hade gått sig trött på obanade stigar och tufviga ängsmarker för att skåda vackra utsikter, hade varit med om förtjusande fiskarfärder och hållit rast vid trefliga bondgårdar och idylliska torpstugor.

Hon hade gjort alt för att komma i stämning och — ingen stämning kom.

Alt hade förefallit henne så annorlunda än hon väntat. Himmelen var ej så blå, skogen ej så grön, luften ej så mild och balsamisk, som i hennes ungdom. Antingen var det för blåsigt eller fuktigt, för hett eller för kallt, alltid något, som störde intrycket och förtog stämningen. Och då hennes ungdomliga följeslagare brusto ut i jubel och funno allting „förtjusande“, stod hon där helt stum och kände sig oberörd och oemottaglig.

Och trött, nedstämd och besviken återvände hon hem.

Var hon då döf och blind? Hade hennes själ förtorkats och förkrympts under hvardagslifvets släp?

Hvarför kom ingen stämning, ingen ingifvelse, intet af detta underbara, öfverväldigande, som fordom så mäktigt gripit henne och kommit hennes innersta känslosträngar att vibrera?

„Fly till naturen när världen är kall.

Sjung dig till frid, när ditt hjärta vill klaga", hade hon läst någonstädes.

Ja det var ju därefter hon längtat i långa år, i hvardagslifvets gråväders-stämning.

Och nu satt hon däruppe vid fönstret och grubblade öfver tillvaran, medan naturen firade sommarfest, medan allting omkring henne jublade och log, medan ungdomen svärmade och sjöng.

Hvarför tog hon då ej fatt på feststämningen och sjöng och jublade med? Hvarför njöt hon ej sin sommar enkelt, naturligt, oreflekteradt, såsom alla andra omkring henne, utan anspråk på säregna stämningar? Hvarför var hon en sådan jäktande, trånsjuk, oförnöjbar själ?

Ja, hvarför?

Hon gjorde bokslut med lifvet, lät år efter år passera revy, gaf upp sin stat och lade i dagen sin fullständiga bankrutt.

Hvad hade lifvet bjudit henne?

En kort, ljus ungdomsdröm, ansträngdt arbete, felslagna förhoppningar och bittra erfarenheter, mycken motgång, få fröjder och medvetandet om ett förfeladt lif.

Ja, medlet hade uppslukat ändamålet.

Hon hade gått upp i det materiella. — — —

Solen hade längesedan gått ned och färgspelet på aftonhimmelen bleknat.

Hon hade som i en dröm hört kvällsringningen och sett arbetsfolket begifva sig hem.

Det var tyst och tomt på ängen nu. Ask och björk stodo orörliga på backsluttningen. Vinden hade gått till ro, och sången vid gungan hade tystnat.

Hon såg en brokig, liffull grupp ungdomliga gestalter vandra öfver strandängen.

De unga skulle ut på sjön i den härliga aftonen.

Ja, för dem var denna spegelblanka sjö, som låg där så drömlik vacker, inbäddad mellan skogklädda höjder, för dem denna balsamiska luft, denna stämningsfulla sommarkväll.

Framför dem låg lifvet ännu löftesrikt och ljust. De hade ännu rätt att svärma och njuta.

Men icke så hon, som satt däruppe vid fönstrett, tungsint, trött och gammal.

Gammal — ja. Om ej till åren, så dock till sinnet.

För henne fans ingen sommarstämning mera. Det kände hon.

Ungdomsårens förtrollande drömvärld var stängd för henne.

Hon skulle återvända till staden, åter upptaga arbetsbördan, hvardagslifvet skulle taga henne fången.

Och hon skulle hålla på tills sista gnistan andelif slocknat inom henne, och hon blifvit led vid lifvet och vid sig själf.

Hon ryste.

Fans då ingen räddning? Intet, som kunde gifva litet färg och doft åt lifvet och lysa upp hennes glädjetoma tillvara?

Hon sökte en räddningsplanka, men fann ingen — — —

Frysande drog hon sin lätta sommarschal tätare om sig, lutade sig tillbaka mot gungstolens ryggstöd och slöt ögonen.

Hon ville ej tänka mera — — —

Då öppnades dörren sakta till hennes rum och in hoppade en ljushårig femåring, värdsfolkets yngsta dotter och hela husets förklarade gunstling.

— Mamma har gått till gamla Greta, som är sjuk. Syskonen ha alla farit ut på sjön ock Venni är helt allena. Får Venni komma till tant?

Och två klara barnögon blickade bedjande upp till henne och en mjuk liten hand smög sig in under schalen och smekte sakta de iskalla händerna.

Och då den sorgsna, ensamma kvinnan såg in i det friska, rosiga ansiktet med de förtroendefulla ögonen, och kände den mjuka barnhandens smeksamma beröring, var det som hade någonting tinat upp inom henne, som hade en solglimt plötsligt lyst upp världen omkring henne.

— Om du får vara hos tant? Så gärna, gärna! Tant är också ensam.

Hon lyfte lilla Venni upp på sitt knä och strök smeksamt hennes ljusa hår.

Var lifvet värkligen så tröstlöst, som hon nyss tänkt, eller fans där kanske ändå något också för henne att taga vara på, något, som kunde fylla tomheten i hennes lif och gifva det värde?

Där fans människor och människors barn.

Hvarför hade hon aldrig förut tänkt på dem, då hon grubblat öfver tillvaran och sitt intresselösa lif?

Arbetat hade hon och sträfvat och plikttroget fylt sitt värf. Men hon hade endast tänkt på sig själf och gått upp i sina egna intressen. Att hon kunde och borde göra något för sina medmänniskor, hade aldrig fallit henne in.

Och konstnärsdrömmarna?

De hade förblifvit toma drömmar och illusioner. Granna såpbubblor hade de varit, som bländat och brustit, bedrägliga irrbloss, som trollat fram för hennes själs ögon detta bedårande lifsmål, för hvilket hon glömt alt annat.

Och för detta bländverk hade hon förbisett de plikter, som lågo henne närmast, glömt att det fans dem, som kämpade och ledo vid hennes sida, bröder och systrar, olyckligare än hon själf, hvilka väntade och hade rätt att vänta, att hon räkte dem en hjälpsam hand.

Hvilken hjärtlös, egoist hon varit!

Kunde hon godtgöra det?

Dikta för människorna hade ej förunnats henne. Men om hon skulle försöka att älska dem? Kanske skulle det lyckas henne bättre.

Mycket förmådde hon ej, hon egde ju själf så litet!

Men hon kunde gifva sig själf, sin tid och sin kraft. Hon kunde egna sitt lif till den lidande mänsklighetens tjänst.

Nya tankar och känslor stormade in på henne.

En ny värld öppnade sig för henne. En ny lifsuppgift hägrade för hennes syn, ej så skimrande som ungdomsårens, men kanske mera nåbar, mera värd att lefva för.

En sällsam hänförelse grep henne.

Kärlek! Var det svar på hjärtats fråga? Var det ordet till gåtan, lösningen på tillvarans problem?

Eller var också detta en drömbild? En öfvergående känslostämning, framkallad af hennes exentriska temperament? Var det svärmeri?

Hon svepte schalen om lilla Venni, som slumrat in på hennes knä, för att skydda henne för nattkylan, och trykte henne intill sig så fast, så lidelsefullt, som hade hon hos barnet sökt räddning och skydd. Räddning från det glädjelösa framfarna, från alla hopplösa tankar, alla ängslande frågor och tvifvel.

Skydd mot sig själf mot sitt eget tungsinta jag.

Venni behöfde henne ej. Hon hade hem och föräldrar, kärlek, huld och värn.

Men där fans andra, hemlösa, sjuka, ensamma, som voro i saknad af alt, som kunde göra lifvet drägligt för dem, som törstade efter en gnista ömhet och sympati.

Om hon kunde göra något för dessa!

Trösta, värma, älska de stora, fröjda, värna, omhulda de små.

Ja, kunde hon det?

Hon blickade ut i julinatten, som stämningsfull och blid låg öfver näjden och en fläkt af dess ljufliga frid, någonting liknande hopp och förtröstan smög sig öfver hennes trötta sinne.

Du säger att du mig älskar.

Du säger att du mig älskar,
men ack det är dock ej mig,
Du lärde mig aldrig känna.
Jag vågar ej tro på dig.

Du älskar den bild ditt hjärta
i kärleksstunder dig gett,
då, eldadt ditt sinne dårats
af lyckan, som mot oss lett.

Du älskar en konstig väfnad
af godt och af ondt också,
men ack, om den undersökes,
så är den ej jag ändå.

Du ser ej den mörka anden,
som flyr för din ljusa bild,
men håller min själ i bojor,
än dyster, än hotfullt vild.

Ty såg du min själs mefisto,
så skulle han skrämma dig.
O, ljufva drömsyn, min lycka,
du älskar ej, älskar ej mig.

Nec.

UNIVERSITETSBIBLIOTEKET · UMEÅ

Pris 2 Mark.

25

R.